

Bijzonder onderzoek

naar het dossier van Steve Bakelmans

Bijzonder onderzoek naar het dossier van Steve Bakelmans

Verslag goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie
op 19 december 2019

Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.
Il existe aussi une version française de ce rapport.

U kunt dit verslag raadplegen of downloaden op de website van de Hoge Raad voor de Justitie

Hoge Raad voor de Justitie
IJzerenkruisstraat 67
B-1000 Brussel

Tel: +32 (0)2 535 16 16

www.hrj.be

Inhoud

1. Aanleiding	1
2. Voorwerp	1
3. Methode en verloop	2
4. Valkuilen ex post onderzoek.....	2
5. Chronologie van de feiten – tijdslijn.....	3
6. Vaststellingen	7
6.1. De procedure in eerste aanleg.....	7
<i>De procedurele stappen en de behandeltermijn</i>	<i>7</i>
<i>Vrijlating onder voorwaarden – problematiek van de verlenging van de voorwaarden.....</i>	<i>9</i>
Wat zegt de wet?	9
Vrijlating onder voorwaarden – zaak Steve Bakelmans.....	10
<i>Opsluitingsfiche</i>	<i>11</i>
<i>Problematiek van de onmiddellijke aanhouding in de zaak Steve Bakelmans</i>	<i>12</i>
Wat zegt de wet?	12
Zaak Steve Bakelmans.....	14
<i>Gevorderde straf eerste aanleg in dossier Steve Bakelmans.....</i>	<i>14</i>
<i>Gebruik van het grievenformulier en het formulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep”</i>	<i>15</i>
Gebruik van de formulieren in de zaak Steve Bakelmans.....	16
6.2. De procedure in hoger beroep.....	17
6.2.1. Eerste fase - De behandeling van strafzaken door het parket-generaal Antwerpen	18
<i>Vastellingsbeleid in strafzaken</i>	<i>18</i>
<i>Prioriteitenbeleid in strafzaken</i>	<i>20</i>
<i>Behandeltermijn in strafzaken</i>	<i>20</i>
<i>In de zaak Steve Bakelmans</i>	<i>21</i>
6.2.2. Tweede fase - De behandeling van strafzaken door het hof van beroep Antwerpen	23
<i>Behandeltermijn</i>	<i>23</i>
Streefdoel hof van beroep Antwerpen: behandeling binnen de zes maanden	23
In de zaak Steve Bakelmans.....	24
<i>Het ambtshalve uitstel op 4 mei 2018 van de behandeling van de zaak</i>	<i>25</i>
<i>Het op non-actief zetten van de C2-kamer.....</i>	<i>28</i>
Invulling van de personeelsformaties bij het hof van beroep Antwerpen.....	28
Mechanisme van het invullen van de personeelsformaties.....	31
Herverdeling van zaken overeenkomstig artikel 109 van het Gerechtelijk Wetboek.....	32
Geen screening van reeds vastgestelde zaken.....	33
<i>Heropening van de C2-kamer</i>	<i>34</i>
6.2.3. Totale behandeltermijn op het niveau van het hoger beroep.....	35
7. Vaststellingen over de risicotaxatie inzake seksueel geweld.....	36
8. Initiatieven van de gerechtelijke actoren na de rechtszaak.....	39
9. Aanbevelingen.....	40
10. Besluit	45
11. Bijlagen	46

1. Aanleiding

Het Antwerpse gerecht is in opspraak gekomen na het gewelddadig overlijden van Julie Van Espen op 4 mei 2019. De bevolking en de naasten van Julie Van Espen stelden zich vele vragen en ook binnen de gerechtelijke wereld was er veel beroering.

Steve Bakelmans, die van de moord op Julie Van Espen wordt verdacht, was immers op 30 juni 2017 veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf voor verkrachting en diefstal met geweld door de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen. Hij tekende hoger beroep aan tegen dit vonnis en was vrij in afwachting van de behandeling van zijn zaak.

Tal van vragen werden meteen opgeworpen in de media: waarom liep Steve Bakelmans nog vrij rond in afwachting van de behandeling van zijn zaak in hoger beroep? Was het niet duidelijk dat het om een gevaarlijk persoon ging, aangezien hij vroeger al was veroordeeld voor zedenfeiten en had geprobeerd zich aan zijn straf te onttrekken? Had de zaak niet sneller moeten of kunnen worden behandeld?

2. Voorwerp

Het voorwerp van het onderzoek werd als volgt vastgelegd:

“Onderzoeken op welke manier het gerecht met het dossier van Steve Bakelmans is omgegaan, en meer bepaald:

- onderzoeken of er zich bij de behandeling van dit dossier disfuncties hebben voorgedaan of vergissingen zijn begaan;
- onderzoeken of er structurele tekortkomingen zijn in de gevolgde procedures;
- desgevallend aanbevelingen doen om hieraan te verhelpen en de procedures te verbeteren;
- onderzoeken of er aanvullend onderzoek nodig is over de algemene behandeling van dergelijke dossiers binnen de rechterlijke orde.”

Het onderzoek gaat niet over de inhoud van de rechterlijke beslissingen. Deze kan en mag de Hoge Raad voor de Justitie niet beoordelen (b.v. strafmaat, beslissing om aan te houden of niet, enz.).¹

De beoordeling gebeurt binnen het juridisch kader zoals het gold ten tijde van de behandeling van de zaak.

¹ Artikel 151 van de Grondwet.

3. Methode en verloop

Op 10 mei 2019 zijn de eerste voorzitter van het hof van beroep Antwerpen en de procureur-generaal bij dit hof om inlichtingen gevraagd door de voorzitter van de verenigde advies-en onderzoekscommissie (VAOC) van de HRJ.

Op 23 mei 2019 zijn de antwoorden binnen de VAOC besproken en op 6 juni 2019 besliste de VAOC formeel om een bijzonder onderzoek op te starten (volgens artikel 259*bis*-16 van het Gerechtelijk Wetboek). Tijdens deze vergadering is ook een werkgroep samengesteld uit leden van de VAOC en is een lid-magistraat aangewezen om het onderzoek te leiden.

Op 11 juni 2019 is deze beslissing via een perscommuniqué gecommuniceerd naar de buitenwereld.

De procureur des Konings te Antwerpen, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen en het directoraat-generaal van de penitentiaire instellingen zijn bevroegd. De eerste voorzitter van het hof van beroep Antwerpen en de procureur-generaal worden nog meerdere keren bijkomend bevroegd.

Daarna zijn er verschillende plaatsbezoeken geweest en zijn voornoemde korpschefs gehoord. Ook de magistraten aan wie bij het hof van beroep, het parket-generaal en het parket van de procureur des Konings de zaak van Steve Bakelmans concreet was toegewezen, zijn gehoord. Tijdens de hoorzittingen is gebruik gemaakt van de techniek van semi-gestructureerde interviews, waarbij door middel van een lijst met gesprekspunten en uitgewerkte vragen de respondenten worden uitgenodigd om vrijuit te praten.

Alle vergaarde informatie is verder geanalyseerd en er is een verslag opgesteld met de bevindingen uit het bijzonder onderzoek. De VAOC heeft nadien meerdere vergaderingen gewijd aan de bespreking van dit verslag.

Op 11 december 2019 is het verslag door de VAOC formeel goedgekeurd. Daarna is het verslag, zoals wettelijk is bepaald, ter goedkeuring overgemaakt aan de algemene vergadering van de HRJ.

Op de algemene vergadering van 19 december 2019 is het verslag goedgekeurd. Er is tevens beslist dat het verslag in extenso op de website van de HRJ wordt geplaatst.

4. Valkuilen ex post onderzoek

Bij het onderzoek moet worden opgelet om niet in de val te lopen van de zogenaamde “hindsight bias” of de “achteraf-fout”. Dit is de neiging om gebeurtenissen die zich al hebben voorgedaan als voorspelbaarder waar te nemen dan voordat de gebeurtenissen plaatsvonden.

Wanneer men een evaluatie maakt van beslissingen die genomen zijn tijdens een proces, moet men rekening houden met de informatie die voorhanden was toen die beslissingen werden genomen, en niet met de kennis van wat zich nadien heeft afgespeeld.

5. Chronologie van de feiten – tijdslijn

Procedure in eerste aanleg

2016	<p>31/10/2016</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aangifte van het slachtoffer: verkrachting en diefstal met geweld - Afname van de Kit seksuele agressie (de zogenaamde SAS) 	8 maanden
	<p>6/11/2016</p> <p>Steve Bakelmans biedt zich aan bij de politie en wordt van zijn vrijheid beroofd</p>	
	<p>7/11/2016</p> <p>Procureur des Konings vordert aanhoudingsmandaat af te leveren</p> <p>Aanhouding door onderzoeksrechter</p> <p>Onderzoeksrechter stelt drie deskundigen aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een psychiater voor Steve Bakelmans - een geneesheer om het slachtoffer te onderzoeken - een geneesheer voor de analyse van de SAS 	
	<p>9/11/2016</p> <p>Neerlegging van het verslag van de analyse van de SAS</p>	
	<p>10/11/2016</p> <p>Raadkamer : uitstel van de beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis op vraag van raadsman Steve Bakelmans</p>	
	<p>15/11/2016</p> <p>Neerlegging van het verslag van het onderzoek van het slachtoffer</p>	
2017	<p>17/11/2016</p> <p>Raadkamer : handhaving van de voorlopige hechtenis</p>	
	<p>6/01/2017</p> <p>Neerlegging verslag psychiater</p>	
	<p>9/01/2017</p> <p>Onderzoeksrechter: beschikking tot mededeling van het dossier aan de procureur des Konings</p>	
	<p>13/01/2017</p> <p>Raadkamer : uitstel van de beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis op vraag van raadsman Steve Bakelmans</p>	
	<p>17/01/2017</p> <p>Procureur des Konings: vordering tot verwijzing van de zaak naar de correctionele rechtbank en vordering tot handhaving van de voorlopige hechtenis</p>	

20/01/2017

Raadkamer : uitstel van de beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis naar 27/01/2017 op vraag van raadsman Steve Bakelmans

27/01/2017

Raadkamer : beschikking tot

- verwijzing naar de correctionele rechtbank (regeling rechtspleging)
- invrijheidsstelling mits naleving van voorwaarden (VOV) voor een termijn van 3 maanden

Procureur des Konings brengt slachtoffer op de hoogte van de invrijheidstelling van Steve Bakelmans

30/01/2017

Aanmelding Steve Bakelmans in Justitiehuis

31/01/2017

Beschikking voorzitter rechtbank eerste aanleg om zaak te laten behandelen door een kamer met drie rechters

13/02/2017

Aanvangsverslag van justitieassistent

21/02/2017

Bevel tot dagvaarding van de procureur des Konings aan de gerechtsdeurwaarder

9/03/2017

Betekening dagvaarding aan Steve Bakelmans door gerechtsdeurwaarder

21/03/2017

Inleidingszitting correctionele rechtbank : beslissing tot voortzetting van de zaak om te behandelen op 9/6/2017 en vastlegging van de conclusietermijnen (vaststellen pleitdatum en conclusietermijnen)

25/04/2017

Neerlegging door het parket van het evolutieverslag van de justitieassistent van 7/4/2017

27/04/2017

Einde termijn vrijheid onder voorwaarden (VOV)

9/06/2017

Zitting van de correctionele rechtbank: behandeling van de zaak

30/06/2017

Correctionele rechtbank:

- uitspraak van het vonnis ten gronde – veroordeling voor feiten van verkrachting en diefstal met geweld (4 jaar gevangenisstraf + 5 jaar ontzetting uit burgerrechten)
- afwijzing van de vordering van de procureur des Konings tot onmiddellijke aanhouding

Procedure in hoger beroep

2017	<p>27/07/2017 Hoger beroep door Steve Bakelmans en opgave van de grieven</p> <p>31/07/2017 Hoger beroep door openbaar ministerie en opgave van de grieven</p> <p>09/08/2017 Ontvangst van het dossier op de griffie van het hof van beroep</p> <p>10/08/2017 Ontvangst van het dossier op het secretariaat van het parket-generaal Overmaken van het dossier aan de advocaat-generaal</p>	9 maanden
2018	<p>8/03/2018 Beslissing van de eerste voorzitter hof van beroep tot toebedeling van de zaak aan de C2-kamer op de zitting van 9/05/2018 Bevel van de advocaat-generaal aan de gerechtsdeurwaarder om te dagvaarden op de zitting van 9/05/2018</p> <p>27/03/2018 Betekening van de dagvaarding door de gerechtsdeurwaarder aan Steve Bakelmans</p> <p>4/05/2018 Kennisgeving van de ambtshalve beslissing tot uitstel van de zaak door de voorzitter van de C2-kamer aan de raadsman van Steve Bakelmans en aan de advocaat-generaal</p> <p>9/05/2018 C2-kamer : beslissing tot <ul style="list-style-type: none"> - uitstel van de behandeling van de zaak om organisatorische redenen naar 28/11/2018 - vastleggen van conclusietermijnen (24/09/2018 voor Steve Bakelmans en 18/10/2018 voor het openbaar ministerie) </p> <p>3/07/2018 Dienstregeling van de eerste voorzitter van het hof van beroep om met ingang van 3/9/2018 de C2-kamer voorlopig op non-actief te zetten.</p> <p>24/07/2018 Brief van de eerste voorzitter aan de raadsman van Steve Bakelmans: tijdelijke opschorting van de werking van de C2-kamer wegens een tekort aan raadsheren door de aanhoudende besparingen en de mededeling dat de zaak niet zal worden behandeld op 28/11/2018</p> <p>24/09/2018 Neerlegging conclusies met stukken door de raadsman van Steve Bakelmans</p> <p>28/11/2018 Geen zitting C2-kamer</p>	13,5 maanden

20/02/2019

Opstellen van een overzicht van het aantal dossiers van de opgeheven C2-kamer door de procureur-generaal

3/04/2019

Eedaflegging en installatie nieuwe eerste voorzitter

24/04/2019

Beschikking van de eerste voorzitter tot het houden van buitengewone zittingen van de C2-kamer op 22/05, 5/06 en 12/06/2019

4/05/2019

- *Aankondiging van de onrustwekkende verdwijning van Julie Van Espen*
- *Gewelddadig overlijden Julie Van Espen*

6/05/2019

Bevel van de advocaat-generaal aan de gerechtsdeurwaarder om te dagvaarden op de zitting van 5/06/2019 (met de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal behandeld worden)

6/05/2019

- *Terugvinden lichaam Julie Van Espen*
- *Vrijheidsberoving van Steve Bakelmans in verband met het gewelddadig overlijden van Julie Van Espen*

7/05/2019

Aanhouding door onderzoeksrechter van Steve Bakelmans in verband met het gewelddadig overlijden van Julie Van Espen

8/05/2019

Betekening van de dagvaarding voor de zitting van 5/06/2019 aan Steve Bakelmans

9/05/2019

Bevel van de advocaat-generaal aan de gerechtsdeurwaarder om te dagvaarden op de zitting van 5/06/2019 (zonder de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal behandeld worden) – Deze dagvaarding vernietigt en vervangt de dagvaarding van 6/05/2019

15/05/2019

Betekening van de dagvaarding voor de zitting van 5/06/2019 aan Steve Bakelmans

5/06/2019

Behandeling van de zaak door de C2-kamer (buitengewone zitting) na afstand van het hoger beroep door Steve Bakelmans

26/06/2019

Uitspraak van het arrest ten gronde

- *gevangenisstraf van vijf jaar + 10 jaar ontzetting uit burgerrechten + 10 jaar terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank*
- *bevel tot onmiddellijke aanhouding wegens het onttrekkingsgevaar gelet op de hoogte van de gevangenisstraf*

6. Vaststellingen

6.1. De procedure in eerste aanleg

De procedurele stappen en de behandeltermijn

De totale behandeltermijn van de zaak Steve Bakelmans in eerste aanleg was net geen acht maanden. De zaak vertoont hier geen nodeloze of moeilijk te verklaren vertragingen.

In eerste aanleg kent het dossier Steve Bakelmans de volgende doorlooptijden:

- Op 7 november 2016 wordt Steve Bakelmans door de Antwerpse onderzoeksrechter aangehouden. (De feiten die hem ten laste worden gelegd dateren van 31 oktober 2016.)
- Het gerechtelijk onderzoek wordt afgesloten met een beschikking tot mededeling aan het parket van 9 januari 2017. De eindvordering is door het parket ondertekend op 17 januari 2017 en de zaak is vervolgens voor regeling van de rechtspleging vastgesteld op de raadkamer van 27 januari 2017.
- Op 27 januari 2017 beslist de Antwerpse raadkamer, naast de verwijzing naar de correctionele rechtbank, tot een vrijheid onder voorwaarden. De termijn van de opgelegde voorwaarden bedraagt drie maanden en loopt tot 27 april 2017.
- Op 27 januari 2017 geeft het parket de opdracht aan de dienst slachtofferonthaal van het Justitiehuis om het slachtoffer er onmiddellijk van in kennis te stellen dat betrokkene in vrijheid is gesteld. Aan de federale politie wordt de opdracht gegeven om de opgelegde voorwaarden in de seiningen op te nemen, terwijl aan de lokale politie wordt gevraagd om toezicht te houden op de naleving van die voorwaarden.
- Het aanvangsverslag van het Justitiehuis wordt opgesteld op 13 februari 2017 en er volgt een evolutieverslag op 7 april 2017.
- Steve Bakelmans is ondertussen op 9 maart 2017 door het parket gedagvaard om op 21 maart 2017 te verschijnen voor een correctionele kamer met drie rechters. Hij wordt bijgevolg binnen de vier maanden na de feiten gedagvaard om te verschijnen op een correctionele zitting, die plaatsvindt binnen de vijf maanden na de feiten die hem ten laste werden gelegd.
- Op verzoek van de raadsman van de verdachte én de raadsman van de burgerlijke partij worden op 21 maart 2017 conclusietermijnen bepaald en wordt de zaak voor behandeling uitgesteld naar de zitting van 9 juni 2017.
- Op 30 juni 2017 wordt Steve Bakelmans door de Antwerpse correctionele rechtbank veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar en wordt hij voor vijf jaar ontzet uit zijn burgerrechten. De rechtbank gaat niet in op de vordering van het parket om hem onmiddellijk aan te houden.

In die periode van de behandeltermijn werd(en) in eerste aanleg:

- het slachtoffer verhoord door de politie en onderzocht door een geneesheer-deskundige;
- Steve Bakelmans, na verhoor door de politie, verhoord door de onderzoeksrechter en heeft hij tweemaal een bijkomend verhoor geweigerd;
- Steve Bakelmans verschillende keren opgeroepen voor de raadkamer;
- een psychiater-deskundige aangesteld met een opdracht: “teneinde, na kennis genomen te hebben van het strafdossier, vast te stellen:
 - o Of de persoon op het ogenblik van de feiten leed aan een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft tenietgedaan of ernstig heeft aangetast en of de persoon op het ogenblik van het deskundigenonderzoek leed aan een geestesstoornis die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft tenietgedaan of ernstig heeft aangetast;
 - o Of er een mogelijk oorzakelijk verband bestaat tussen de geestesstoornis en de feiten;
 - o Of het gevaar bestaat dat betrokkene ten gevolge van de geestesstoornis, in voorkomend geval in samenhang met andere risicofactoren, opnieuw misdrijven pleegt, zoals bepaald in artikel 9,§1,1° (Wet van 09.07.2014 betreffende de internering);
 - o Dat en hoe de persoon in voorkomend geval kan worden behandeld, begeleid, verzorgd met het oog op re-integratie in de maatschappij;
 - o Dat desgevallend, indien de tenlastelegging betrekking heeft op de in artikelen 371/1 tot 378 van het Strafwetboek bedoelde feiten of de in artikelen 379 tot 387 van hetzelfde Wetboek bedoelde feiten indien ze gepleegd werden op 'minderjarigen of met hun deelneming, de noodzaak bestaat om een gespecialiseerde begeleiding of behandeling op te leggen.”
- Steve Bakelmans onderzocht door een psychiater-deskundige;
- het medisch verslag van de analyse van de SAS opgesteld;
- de verslagen van het justitiehuis opgesteld.

Door het parket te Antwerpen worden dossiers met aangehouden en personen die vrij zijn onder voorwaarden prioritair behandeld.

Beoordeling

De volledige keten in eerste aanleg, vanaf de aangifte door het slachtoffer tot de veroordeling van Steve Bakelmans, is doorlopen in bijna acht maanden (zeven maanden en dertig dagen):

- het onderzoek, vanaf de aangifte tot de beschikking tot verwijzing naar de correctionele rechtbank, duurde twee maanden en zevenentwintig dagen;
- de behandeling door de correctionele rechtbank, vanaf de beschikking tot verwijzing tot de uitspraak, duurde vijf maanden en drie dagen.

De behandeling van het dossier door het Antwerpse parket (afdeling Antwerpen) en door de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen (afdeling Antwerpen) vertoont volgens de Hoge Raad voor de Justitie geen nodeloze of moeilijk te verklaren vertragingen.

Vrijlating onder voorwaarden – problematiek van de verlenging van de voorwaarden

Wanneer de termijn van de voorwaarden eindigt na de regeling van de rechtspleging is er een risico dat de verlenging van de voorwaarden niet wordt gevorderd door het parket.

In de zaak Steve Bakelmans zijn door de raadkamer voorwaarden opgelegd voor een termijn van drie maanden.

Deze termijn is verstreken in de periode tussen de eerste zitting van de correctionele rechtbank en de zitting waarin de rechtbank haar vonnis heeft geveld.

Het parket heeft niet gevorderd om de voorwaarden te verlengen.

Wat zegt de wet?

Een verdachte van een misdrijf kan in vrijheid worden gesteld onder het stelsel van “vrijheid onder voorwaarden” (hierna VOV). Deze voorwaarden kunnen door de onderzoeksrechter worden opgelegd voor een duur van maximum drie maanden². De onderzoeks-³ of vonnisgerechten beschikken over dezelfde bevoegdheden wanneer zij een verdachte of een beklaagde in vrijheid stellen⁴.

Met het oog op het bepalen van de voorwaarden kunnen de onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten of de vonnisgerechten aan de justitieuze huizen de opdracht geven een beknopt voorlichtingsrapport op te stellen of een maatschappelijke enquête uit te voeren. Dit onderzoek en dit verslag hebben als doel hen te informeren over de geschiktheid van de voorgestelde maatregel of straf⁵.

De onderzoeksrechter kan in de loop van het gerechtelijk onderzoek, ambtshalve of op vordering van de procureur des Konings, een of meer nieuwe voorwaarden opleggen, de reeds opgelegde voorwaarden geheel of gedeeltelijk opheffen, wijzigen of verlengen. Deze voorwaarden kunnen worden verlengd voor de termijn die hij bepaalt en maximaal voor drie maanden. De onderzoeksrechter moet over de verlenging van de voorwaarden beslissen vóór het verstrijken van de opgelegde termijn. Gebeurt dat niet, dan vervallen de voorwaarden.

Wanneer de raadkamer, bij het regelen van de rechtspleging, de verdachte naar de correctionele rechtbank verwijst, kan zij bij een afzonderlijke gemotiveerde beschikking, beslissen dat de opgelegde voorwaarden worden gehandhaafd of ingetrokken. Zij kan geen nieuwe voorwaarden opleggen⁶.

Na het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek kan het vonnisgerecht waarbij de zaak aanhangig is, op vordering van de procureur des Konings of op verzoek van de verdachte, de opgelegde voorwaarden verlengen voor maximum drie maanden en uiterlijk tot het vonnis. Het vonnisgerecht kan die voorwaarden ook intrekken of vrijstelling verlenen van de naleving van sommige daarvan. Het kan geen nieuwe voorwaarden opleggen⁷. Wanneer de

² Artikel 35, §1, Wet voorlopige hechtenis.

³ Raadkamer of kamer van inbeschuldigingstelling.

⁴ Artikel 35, §5, Wet voorlopige hechtenis.

⁵ Artikel 35, §1, derde lid Wet voorlopige hechtenis.

⁶ Artikel 36, §2, Wet voorlopige hechtenis.

⁷ Artikel 36, §3, Wet voorlopige hechtenis.

onderzoeksrechter, de onderzoeksgerechten of de vonnisgerechten de opgelegde voorwaarden niet verlengen of bevestigen voor het verstrijken van de opgelegde termijn, dan is het niet meer mogelijk om deze voorwaarden achteraf nog te reactiveren en dan eindigt de opvolging van de verdachte.

Vrijlating onder voorwaarden – zaak Steve Bakelmans

Steve Bakelmans zat van zijn aanhouding op 7 november 2016 tot 27 januari 2017 in voorlopige hechtenis. Wanneer op 27 januari 2017 de raadkamer, naast de verwijzing naar de correctionele rechtbank, beslist tot een vrijheid onder voorwaarden van Steve Bakelmans, zijn hem voorwaarden opgelegd waaraan hij zich diende te houden. Deze voorwaarden waren:

- “Zich op maandag 30/01/2017, om 10 uur, aanbieden bij de justitieassistent bevoegd voor de opvolging van de VOV, Quinten Matsijslei 55 te 2018 Antwerpen, onder wiens toezicht hij wordt geplaatst en de richtlijnen van de justitieassistent stipt navolgen alsmede onmiddellijk gevolg te geven aan diens oproepingen”;
- “Samen met de justitieassistent zoeken naar een geschikte therapie voor zijn psychische problemen, hiervan op regelmatige tijdstippen de attesten van voorleggen en pas stoppen met deze therapie met akkoord van de therapeut”;
- “Absoluut contactverbod met het slachtoffer”.

De voorwaarden golden voor drie maanden en verstreken dus op 27 april 2017.

De expert-psychiater die door de onderzoeksrechter werd aangesteld, heeft zijn verslag ingediend op 6 januari 2017. Het verslag maakt melding van een bijzonder moeilijke levensloop, kinderjaren die werden gekenmerkt door verwaarlozing en misbruik, druggebruik vanaf de adolescentie en zeven jaar opsluiting in de gevangenis. De expert-psychiater is van mening dat een ambulante psychotherapeutische bejegening zich opdringt, waarbij wordt gefocust op de persoonlijkheidsaspecten van betrokkene en de manier van omgaan met afwijzing. In het rapport wordt benadrukt dat hiervoor een beroep kan worden gedaan op het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg VAGGA (Antwerpen) en dat het aangeraden is om dit onder probatie te doen, met name door het recidiverend karakter van de feiten.

Nog voor het verstrijken van de termijn van drie maanden is de zaak van Steve Bakelmans op 21 maart 2017 een eerste maal behandeld door de correctionele rechtbank te Antwerpen. De correctionele rechtbank heeft op verzoek van de raadsman van de verdachte én de raadsman van de burgerlijke partij conclusietermijnen bepaald. De zaak werd voor behandeling uitgesteld naar de zitting van 9 juni 2017. De behandelende magistraat van het parket heeft tijdens de zitting van 21 maart 2017 geen verlenging gevraagd van de voorwaarden, opgelegd door de raadkamer in zijn beschikking tot invrijheidstelling, aangezien Steve Bakelmans verwezen werd naar het vonnisgerecht. De voorwaarden zijn bijgevolg uitgedoofd op 27 april 2017.

Beoordeling

Soms worden eerder algemene dan geïndividualiseerde voorwaarden opgelegd. Een goede risicotaxatie zou een hulpmiddel kunnen zijn om voorwaarden te formuleren die aangepast zijn aan de situatie en de persoonlijkheid van de betrokkene. Zo kunnen de voorwaarden ook beter opgevolgd worden, en kan de benodigde duurtijd beter worden ingeschat. De opvolging en duurtijd ervan kunnen richtinggevend zijn bij de beoordeling van de vordering tot verlenging van de voorwaarden.

In de zaak Steve Bakelmans waren in het strafdossier onvoldoende elementen aanwezig die een adequate risico-inschatting mogelijk maakten.

Het parket moest de voorwaarden proactief blijven opvolgen zelfs wanneer de zaak aanhangig was gemaakt bij het vonnisgerecht en ook als dit bijkomende procedurele handelingen veronderstelt.

Opsluitingsfiche

Wanneer een opsluitingsfiche beschikbaar is, is het aangewezen dat deze in het strafdossier zit. In deze zaak werd de fiche niet aan het dossier gevoegd.

Een rechter moet over alle nuttige info beschikken om met volledige kennis van zaken te kunnen oordelen over alle elementen van de zaak.

De gebruiksvriendelijkheid en interpreteerbaarheid van de opsluitingsfiches moet wel beter worden.

Een opsluitingsfiche⁸ bevat informatie over het verloop van de vorige detenties. Indien er een opsluitingsfiche van Steve Bakelmans zou geweest zijn, dan zou zij informatie moeten bevatten over het uitzitten van de vorige gevangenisstraf. Daaruit zou blijken dat hij tijdens het uitzitten van een eerdere gevangenisstraf (voor een veroordeling bij vonnis van 26 oktober 2004) tot driemaal toe niet naar de gevangenis is teruggekeerd na een uitgaansvergunning of penitentiair verlof: in 2004 gedurende 7 dagen, in 2006 gedurende 211 dagen en in 2007-2008 gedurende 53 dagen.

Kort na het gewelddadig overlijden van Julie Van Espen is er veel aandacht geweest voor het feit of de rechter die moest oordelen over de onmiddellijke aanhouding van Steve Bakelmans over alle nuttige informatie beschikte.

Tijdens het bijzonder onderzoek is vastgesteld dat de opsluitingsfiche van Steve Bakelmans niet in het strafdossier zit. Het strafdossier bevat wel een bondige vermelding in een proces-verbaal van de politie van 31 oktober 2016 dat Steve Bakelmans ANG⁹ gekend is voor “3x ontvluchting van gevangenen”.

De opsluitingsfiche van Steve Bakelmans, die tijdens het bijzonder onderzoek werd ingezien, bevatte enkel informatie over zijn huidige opsluiting en zijn niet-terugkeren naar de gevangenis in het verleden.

⁸Een opsluitingsfiche geeft per gedetineerde een administratief overzicht van belangrijke gegevens betreffende de detentie, met onder meer de datum van opsluiting, alle toelaatbaarheidsdata, de veroordelingen in uitvoering, de feiten per veroordeling, eventuele tijdens de huidige straf ondergane bijzondere strafuitvoeringsmodaliteiten. Deze opsluitingsfiche wordt opgesteld door de penitentiaire inrichtingen. Het parket en de onderzoeksrechter kunnen deze opvragen.

⁹ Algemene Nationale Gegevensbank. Artikel 44/2 e.v. van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, zoals gewijzigd bij wet van 18 maart 2014. Algemeen dient te worden gesteld dat de ANG databank politiegegevens bevat die gekoppeld worden aan personen die niet noodzakelijk verdachten zijn, maar bv. slachtoffer kunnen zijn. Deze gegevens moeten daarom met omzichtigheid worden benaderd.

Beoordeling

Wanneer er een opsluitingsfiche bestaat, is het aangewezen dat deze in het strafdossier zit. Het is wel een vaak gehoorde kritiek dat deze complex zijn opgesteld, niet altijd volledig zijn en niet eenvoudig te lezen en te begrijpen zijn. Men zou de vormgeving en inhoud van de opsluitingsfiches moeten herbekijken om de gebruiksvriendelijkheid en interpreteerbaarheid ervan te verhogen.

Tevens moet er worden gestreefd naar eenvormigheid in de samenstelling van de strafdossiers¹⁰, maar het blijft wel steeds een appreciatie van magistraten om te bepalen welke informatie nuttig is voor hun oordeelsvorming. Zo kan het nuttig zijn om vorige relevante gerechtelijke veroordelingen in extenso aan het dossier toe te voegen. Men moet er dan wel over waken dat men geen overvloed aan informatie toevoegt en dat het vergaren van bijkomende informatie ook tijd in beslag neemt.

Problematiek van de onmiddellijke aanhouding in de zaak Steve Bakelmans

Het al dan niet bevelen van de onmiddellijke aanhouding is een rechterlijke beslissing.

De rechter paste in de zaak Bakelmans de toenmalige versie van de wet toe, die de onmiddellijke aanhouding enkel toeliet indien te vrezen is dat de beklaagde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken. In dit geval besliste de rechter dat er geen onttrekkingsgevaar was.

Wat zegt de wet?

Wanneer een correctionele rechtbank een gevangenisstraf uitspreekt, kan er in principe altijd beroep worden aangetekend. In dat geval schorst het hoger beroep de uitvoering van de opgelegde straffen. Dit betekent dat een gevangenisstraf niet uitgevoerd kan worden in afwachting van het arrest van het hoger beroep. Dit is het gevolg van recht op hoger beroep en het vermoeden van onschuld dat geldt tot er een definitieve veroordeling is. De onmiddellijke aanhouding is een uitzondering op dit beginsel.

Volgens de wet is de onmiddellijke aanhouding geen bijkomende straf maar een titel van voorlopige hechtenis die dient om de tenuitvoerlegging van de veroordeling te waarborgen, zolang die niet definitief is geworden.¹¹

¹⁰Zie hierover ook bijlage 1 - de hoofdstukken 6, 7 en 8 van het bijzonder onderzoek "voorrecht van rechtsmacht in het kader van het dossier Jonathan Jacob", die gaan over de interne beheersing van het dossierbeheer in een gerechtelijk onderzoek, en in het bijzonder de aanbevelingen 2/10 en 2/14.

¹¹ Cass., 7 juni 1989, P^{as.}, 1989, I, p.1069.

De wet op de voorlopige hechtenis voorziet er in dat de hoven en rechtbanken een onmiddellijke aanhouding kunnen gelasten¹². Er moet dan wel aan een aantal voorwaarden voldaan zijn:

1. een veroordeling tot een effectieve gevangenisstraf die sinds een wet van 21 december 2017¹³ minstens drie jaar moet bedragen of tot een zwaardere straf, zonder uitstel, al volstaat voor terroristische misdrijven en zedenmisdrijven nog steeds een effectieve gevangenisstraf van minstens één jaar (feiten bedoeld in titel I *ter* van boek II en in de artikelen 371/1 tot 387 van het Strafwetboek);
2. het openbaar ministerie moet de onmiddellijke aanhouding vorderen;
3. er moet te vreezen zijn dat de beklaagde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken.

De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft op 21 november 2019 een wetsvoorstel aangenomen dat in de mogelijkheid voorziet om de onmiddellijke aanhouding ook te gelasten als er recidivegevaar is¹⁴, dat is meer bepaald het geval wanneer gevreesd moet worden dat de veroordeelde nieuwe misdaden of wanbedrijven zou plegen. Deze wet werd bekrachtigd en op 11 december 2019 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad¹⁵.

De beslissing van onmiddellijke aanhouding moet '*nader aangeven welke omstandigheden van de zaak die vrees bepaaldelijk wettigen*'. Dit is een toepassing van de motiveringsverplichting die onder meer willekeurig moet uitsluiten. Het gelasten van de onmiddellijke aanhouding wegens recidivegevaar veronderstelt derhalve dat de rechter over voldoende elementen beschikt die aantonen dat gevreesd moet worden dat de beklaagde nieuwe misdaden of wanbedrijven zou plegen. Een degelijk opgebouwd strafdossier is daartoe essentieel. Een degelijke risicotaxatie is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

De veroordeelde, die onmiddellijk werd aangehouden, kan verzoeken om in voorlopige vrijheid te worden gesteld indien hij of zij een rechtsmiddel aanwendt tegen de veroordeling zelf. De rechter kan dit verzoek verwerpen, maar dan gelden andere criteria. De weigering van de invrijheidsstelling kan enkel "*in geval van volstreckte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid*" en "*indien er ernstige redenen bestaan om te vreezen dat*

- de in vrijheid gelaten verdachte nieuwe misdaden of wanbedrijven zou plegen,
- zich aan het optreden van het gerecht zou onttrekken,
- bewijzen zou pogen te laten verdwijnen of
- zich zou verstaan met derden".¹⁶

¹² Artikel 33, §2, wet van 20 juli 1990 op de voorlopige hechtenis, zoals van toepassing op 30 juni 2017.

¹³ Wet van 21 december 2017 tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op de invoering van een beveiligingsperiode en tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis voor wat de onmiddellijke aanhouding betreft (B.S., 11/01/2018) – Inwerkingtreding 21 januari 2018.

¹⁴ Zie wetsontwerp tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis aangaande de onmiddellijke aanhouding, Parl.doc., Kamer 55K0489. Zie ook <https://www.dekamer.be/doc/PCRI/pdf/55/ip014.pdf>

¹⁵ Wet van 29 november 2019 tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis aangaande de onmiddellijke aanhouding, B.S., 11 december 2019, 111188.

¹⁶ Het Hof van Cassatie heeft gesteld dat de gronden die een beslissing tot verwerping van het verzoek tot voorlopige invrijheidsstelling verantwoorden niet beperkt zijn tot enkel de vrees dat de beklaagde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken (Cass., 16 augustus 2005, P.05.1130.N en Cass., 6 februari 2007, P.07.0137.N/1).

Zaak Steve Bakelmans

Steve Bakelmans is op 30 juni 2017 door de correctionele rechtbank te Antwerpen veroordeeld tot een gevangenisstraf van 4 jaar. Het openbaar ministerie heeft op de zitting de onmiddellijke aanhouding gevraagd, maar de rechtbank heeft dit verzoek afgewezen.

De rechtbank oordeelde dat *"het niet te vrezen is dat veroordeelde zich aan de uitvoering van de straf zou pogen te onttrekken"*. Op dat ogenblik kon de onmiddellijke aanhouding niet bevolen worden op grond van recidivegevaar.

De samenstelling van de kamer die oordeelde over de straf en strafmaat verschilt van de samenstelling van de kamer die oordeelde over de onmiddellijke aanhouding.

Steve Bakelmans tekent op 27 juli 2017 beroep aan tegen de strafmaat in zijn veroordeling van 30 juni 2017 door de Antwerpse correctionele rechtbank, en is dus in vrijheid gebleven in afwachting van zijn proces in hoger beroep.

Beoordeling

De rechter die moet oordelen over de vrees dat de beklaagde nieuwe misdaden of wanbedrijven kan plegen of dat deze zich zal onttrekken aan het optreden van het gerecht, dient over een goed samengesteld strafdossier te beschikken. Een goede risicotaxatie is daarbij een belangrijk hulpmiddel en moet gebaseerd zijn op betrouwbare instrumenten. Wil het criterium "recidivegevaar" een reële betekenis kennen, dan dient hierin geïnvesteerd te worden.

De kamer die oordeelt over de onmiddellijke aanhouding doet dat best in dezelfde samenstelling als de kamer die oordeelt over de schuldvraag en de strafmaat. Deze laatste heeft immers een grondige kennis van het dossier. Een wijziging in samenstelling zou uitzonderlijk moeten blijven.

Gevorderde straf eerste aanleg in dossier Steve Bakelmans

Er kan niet met zekerheid worden nagetrokken welke straf precies werd gevorderd op de zitting voor de correctionele rechtbank.

Deze informatie is nochtans belangrijk voor de parketmagistraat in hoger beroep, want het kan een indicatie geven over het prioritair karakter van het dossier.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat niemand nog precies weet welke straf het openbaar ministerie tijdens de zitting in eerste aanleg heeft gevorderd. De behandelende magistraat op het parket-generaal had wel een zittingsnota uit eerste aanleg, maar had geen zicht op de straf die ter zitting effectief is gevorderd.

In deze zittingsnota, die door een parketjurist is opgemaakt, is twee jaar gevangenisstraf, 200€ geldboete, terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank onder probatievoorwaarden en ontzetting uit zijn burgerrechten voorgesteld aan de zittingsmagistraat. Deze zegt echter een andere straf te hebben gevorderd dan in de zittingsnota vermeld.

Steve Bakelmans werd door de correctionele rechtbank te Antwerpen uiteindelijk veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar en vijf jaar ontzetting uit zijn burgerrechten.

Beoordeling

Het is belangrijk dat de magistraat die in hoger beroep de zaak moet behandelen zicht heeft op de straf die door het parket op de zitting in eerste aanleg werd gevorderd. Dit geeft immers een indicatie van het prioritair karakter dat aan een dossier moet worden gegeven.

Het op het zittingsblad laten noteren door de zittingsgriffier van de straf die door het parket op de zitting wordt gevorderd is een eenvoudige en efficiënte mogelijkheid om ervoor te zorgen dat deze informatie in het dossier aanwezig is.

Gebruik van het grievenformulier en het formulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep”

Het parket te Antwerpen heeft in het standaardformulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep” niet om een prioritare behandeling gevraagd van de zaak in graad van beroep.

De richtlijnen over het invullen en het gebruik van dit formulier zijn niet meer actueel.

Met de invoering van een grievenformulier¹⁷ heeft de wetgever het debat in graad van beroep strak afgelijnd. Sinds de wet van 5 februari 2016 mag het hoger beroep in strafzaken niet langer als een automatische en volledige herhaling van de behandeling op eerste aanleg worden beschouwd. De ontvankelijkheid van het beroep werd zelfs verbonden aan het formuleren van nauwkeurig weergegeven grieven (artikel 204 van het Wetboek van Strafvordering).

De contouren van het proces in graad van beroep worden dus door de partijen¹⁸ zelf bepaald (met uitzondering van de grieven van openbare orde die ambtshalve door de appelrechters kunnen worden opgeworpen). De grieven moeten op straffe van verval steeds nauwkeurig worden omschreven.

Wanneer hoger beroep wordt aangetekend, maakt het parket van eerste aanleg te Antwerpen het strafdossier over aan het parket-generaal te Antwerpen. Aan het overgemaakte dossier wordt een standaardformulier gevoegd, het zogenaamde formulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep”. Dit formulier is een element in de beoordeling van de zaak, en een belangrijk element ter ondersteuning van een ketenvisie tussen parket en parket-generaal.

De behandelende magistraat vult dit formulier in. Het document is een typeformulier dat - bijkomend - de aandacht wil vestigen op een aantal punten die nuttig kunnen zijn voor de administratieve diensten van het parket-generaal (die bij binnenkomst de eerste triage doen en daarbij nagaan of er sprake is van een aanhouding of niet) en vervolgens voor de magistraat van het parket-generaal aan wie de zaak wordt toebedeeld. Het bevat informatie over:

- de verjaring van de strafvordering;
- of een prioritare behandeling wordt gevraagd omwille van
 - o de ernst van de zaak
 - o de impact op de publieke opinie
 - o de hoedanigheid van de verdachte
 - o het feit dat er aangehouden zijn

¹⁷Een grievenformulier is een formulier waarin de eiser in hoger beroep:

- de bestreden beslissingonderdelen van het beroepen vonnis moet aankruisen;
- beknopt de redenen moet opgeven waarom de in eerste aanleg gewezen beslissing moet worden gewijzigd.

¹⁸ Waaronder het openbaar ministerie in strafzaken.

- slachtoffergevoeligheid;
- of het een dossier van georganiseerde criminaliteit is;
- andere bijzonderheden.

Binnen het huidige parket Antwerpen zijn er momenteel geen geactualiseerde richtlijnen op het vlak van het invullen van het formulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep”.

In de dienstnota 12/2008 (referte C57/2-5) van 17 maart 2008 van het toenmalige parket Antwerpen (huidige afdeling Antwerpen) met als titel “vademecum beroep”, herinnert de toenmalige procureur des Konings aan het gebruik van het formulier met aanduiding van de behandelingsprioriteit. Daarnaast zijn er nog verslagen van overlegvergaderingen tussen het parket-generaal en de parketten van het ressort (d.d. 2001 en 2008), waarin het gebruik van dit document ter sprake kwam in de context van de destijds op het parket-generaal en het hof van beroep bestaande achterstand op het vlak van het verwerken van de dossiers ten gronde.

Gebruik van de formulieren in de zaak Steve Bakelmans

Steve Bakelmans heeft zijn hoger beroep beperkt tot een louter debat over de strafmaat.

Uit lectuur van het namens hem ingevulde grievenformulier, blijkt dat Steve Bakelmans het niet eens was met de straf die hem was opgelegd en enkel de rubriek “strafmaat” aankruiste, alsook de rubriek “niet toepassen van het gevraagde gewoon uitstel – probatie-uitstel – gewone opschorting – probatie-opschorting”. In het verzoekschrift van hoger beroep verduidelijkt hij dat volgens hem een probatie-uitstel aangewezen was, dit gelet op de voorliggende gunstige verslagen van deskundigen en het eveneens gunstige maatschappelijk verslag na zijn vrijlating.

Ook het parket tekende enkel hoger beroep aan vanwege de strafmaat.

Bij de overmaking van het strafdossier aan het parket-generaal heeft het parket te Antwerpen in het standaardformulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep” niet om een prioritaire behandeling gevraagd van de zaak in graad van beroep. Enkel de rubriek “verjaring van de strafvordering” werd ingevuld.

Beoordeling

Het formulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep” is een belangrijk element in het ketengericht denken tussen parket eerste aanleg en parket-generaal. Het invullen van dit formulier moet worden voorafgegaan door een inhoudelijke reflectie over het dossier en mag niet worden afgehandeld als een loutere formaliteit.

Het lijkt aangewezen dat het parket-generaal richtlijnen uitwerkt over het invullen van dit formulier, dit onder meer rekening houdend met de actuele stand van de wetgeving op het vlak van het gebruik van het grievenformulier.

6.2. De procedure in hoger beroep

De totale behandeltermijn van de zaak Steve Bakelmans in hoger beroep was bijna drieëntwintig maanden.

De behandeling van de zaak in hoger beroep heeft substantieel langer geduurd dan gemiddeld. De redenen daarvoor zijn: de langer dan gemiddelde duur voor het vaststellen van de zaak door het parket-generaal, de ambtshalve beslissing van de kamervoorzitter om de zaak uit te stellen en het tijdelijk op non-actief zetten van de C2 kamer vanaf 3 september 2018.

Aangezien de wet niet bepaalt hoe en wanneer een correctionele zaak moet worden vastgesteld, moeten de gerechtelijke instanties zelf bepalen hoe dit wordt georganiseerd. Daarom moet worden gekeken naar de werkwijze die deze op dit vlak hanteren.

De procedure in hoger beroep valt in Antwerpen uiteen in twee fasen.

De eerste fase loopt van de ontvangst van het dossier op het niveau van het hof van beroep tot het vaststellen van de zaak op de eerste zitting (het bepalen van de rechtsdag). In deze fase ligt het dossier, tot de beslissing wordt genomen om de zaak vast te stellen op een zitting, bij het parket-generaal. Dit is verantwoordelijk voor het vaststellen van een eerste zittingsdatum en het dagvaarden van de partijen.

De tweede fase loopt van het moment dat de zaak is vastgesteld voor een eerste zitting tot en met het eindarrest. Het betreft de eigenlijke behandeling van de zaak door het hof. In deze fase is het hof van beroep, meer bepaald de voorzitter van de kamer waaraan de zaak is toebedeeld, verantwoordelijk voor de verdere planning van de zitting(en) en het verder verloop van de zaak. Indien een zaak ter zitting voor onbepaalde tijd wordt uitgesteld, moet het parket-generaal terug het initiatief nemen om de zaak opnieuw op zitting te brengen.

Hieronder wordt voor elke fase nagegaan welke weg een dossier normaal aflegt en welke weg het dossier Steve Bakelmans heeft afgelegd.

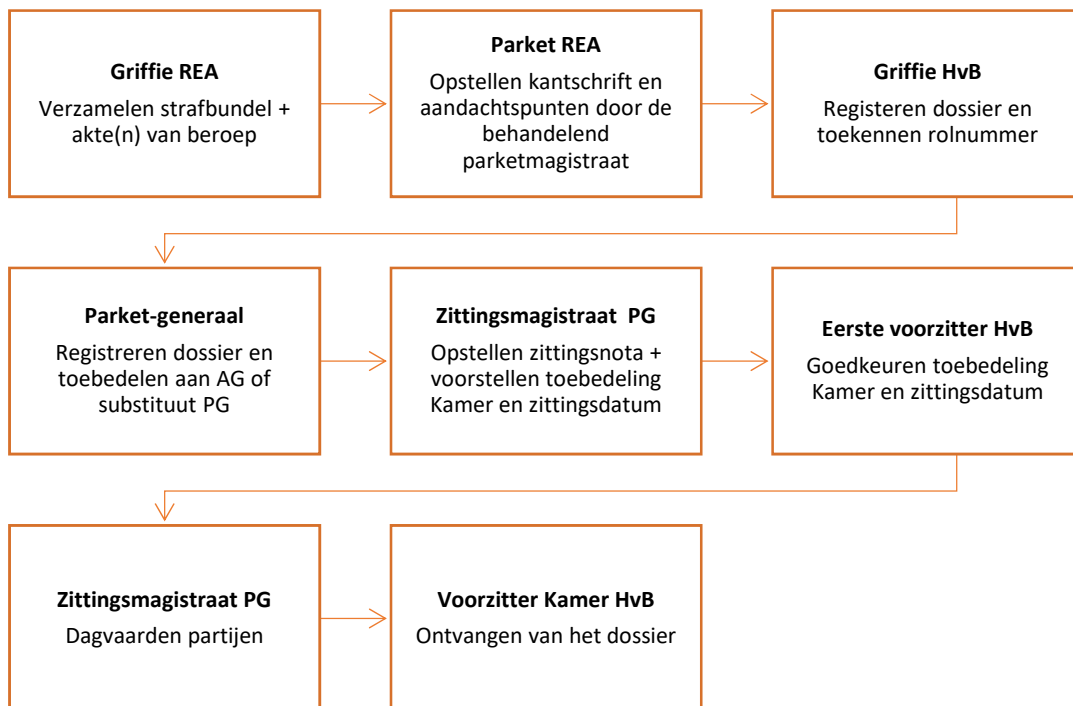
6.2.1. Eerste fase - De behandeling van strafzaken door het parket-generaal Antwerpen

Het dagstellen van een zaak ter zitting is de verantwoordelijkheid van het parket-generaal. Deze houdt bij de vaststelling rekening met de prioriteit van een dossier en de beschikbaarheid (eerstvolgende vrije zittingen) van de kamer die de zaak zal behandelen. In de zaak Steve Bakelmans duurde het negen maanden tussen de ontvangst van de zaak en de eerste zitting. Dat is een abnormaal lange termijn. De gemiddelde termijn in strafzaken bedraagt immers ongeveer vier maanden en de zaak Steve Bakelmans was, volgens de interne regeling, een zaak die prioritair had moeten worden behandeld.

Vastellingsbeleid in strafzaken

De dagstelling door het parket-generaal is naar eigen zeggen gericht op een tijdige behandeling van de zaak in graad van beroep, die bij voorkeur zo kort mogelijk op de behandeling door de eerste rechter volgt. Het parket-generaal streeft ernaar om een zaak binnen de zes maanden op zitting te brengen.

Vanaf het aantekenen van hoger beroep tegen een vonnis van de correctionele rechtbank legt een dossier in principe volgende weg af:

- De griffie van de rechtbank van eerste aanleg maakt het strafbundel met de akte(n) van beroep over aan het parket eerste aanleg na het verstrijken van de beroepstermijn;
- Binnen het parket eerste aanleg worden de strafbundel en de akte(n) van beroep overgemaakt aan de behandelende parketmagistraat die volgende documenten invult en ondertekent: 1) het kantschrift voor overmaking van het dossier aan het hof en 2) het formulier "aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep";

- Het parket eerste aanleg maakt het dossier zo spoedig mogelijk over aan de hoofdgriffier van het hof van beroep (dossiers worden meermaals per week fysiek getransporteerd);
- Het hof van beroep registreert de zaak, geeft haar een rolnummer en maakt ze daarna meteen over aan het parket-generaal;
- Het parket-generaal noteert de zaak ook in haar registratiesysteem en bedeeft ze toe aan de behandelende advocaat-generaal of substituut-procureur-generaal, volgens het bijzonder reglement van het hof¹⁹ en in zaken van gemeenrecht²⁰ volgens een beurtrol;
- Deze zittingsmagistraat van het parket-generaal neemt kennis van de zaak en stelt eventueel een interne schriftelijke zittingsnota op ter ondersteuning van de vordering namens het openbaar ministerie;
- Vervolgens zoekt de zittingsmagistraat van het parket-generaal een zittingsdatum in de zittingskalender van de kamer waaraan hij of zij is verbonden. In de regel bepaalt deze zittingsmagistraat in overleg met de voorzitter van deze kamer hoeveel zaken en welke zaken er op een zitting worden vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de rol/agenda van de zitting en de aard van de zaak;
- De zittingsmagistraat van het parket-generaal stelt de gekozen datum voor aan het hof van beroep en maakt het dossier over aan de eerste voorzitter voor toebedeling aan de kamer en bevestiging van de datum;
- De eerste voorzitter van het hof neemt het voorstel van de behandelend magistraat over en ondertekent de toebedeling (en de gekozen datum) aan de betrokken kamer van het hof. Het dossier wordt vervolgens teruggestuurd naar het parket-generaal;
- Het parket-generaal dagvaardt enkele maanden voor de zitting de partijen om te verschijnen voor de betrokken kamer van het hof van beroep. Het dossier wordt overgemaakt aan het hof, waar het wordt meegedeeld aan de voorzitter van de kamer die de zaak zal behandelen.

Deze werkwijze komt er op neer dat dossiers in volgorde van binnenkomst zullen worden vastgesteld voor behandeling (het zogenaamde FIFO-principe, “first in, first out”). Dit wordt echter niet absoluut toegepast want sommige zaken moeten – om uiteenlopende redenen – sneller behandeld kunnen worden dan andere. Daarom zegt het parket-generaal een aantal regels te hanteren die bepalen welke zaken bij voorrang moeten worden behandeld.

¹⁹ Het hof bestaat uit 52 verschillende kamers (burgerlijke, familie-, jeugd- en correctionele kamers) die doorgaans gespecialiseerd zijn in de behandeling van meerdere materies. Welke kamer welke soort zaken behandelt, staat beschreven in het bijzonder reglement van het hof dat door de eerste voorzitter wordt vastgesteld (zoals bepaald in art. 106 Ger. W.).

²⁰ Zaken van gemeenrecht zijn zaken die vallen onder het “algemeen strafrecht” (de bepalingen opgenomen in het Strafwetboek en het Wetboek van Strafvordering). Dit in tegenstelling tot zaken van “bijzonder strafrecht” (de strafrechtelijke bepalingen die niet in het Strafwetboek of Wetboek van Strafvordering zijn opgenomen, maar in aparte (bijzondere) wetten, zoals drugs, milieu, witwassen, hormonen,..) Zedenzaken vallen onder het algemeen strafrecht. Er is geen kamer gespecialiseerd in zedenzaken.

Prioriteitenbeleid in strafzaken

- Voorrang wordt verleend aan “dossiers met verdachten die zijn aangehouden” (personen die in voorlopige hechtenis zijn genomen in afwachting van de behandeling van hun zaak in hoger beroep).
- Qua materie van de zaak (soort zaak) heerst er geen bijzondere onderlinge rangschikking, aangezien zij maatschappelijk even belangrijk worden geacht. Uitzondering hierop zijn zaken die de “aantasting van de fysieke integriteit” betreffen, omdat deze zaken raken aan de psychische en fysieke integriteit van personen. Het gaat o.a. om zedenzaken, diefstal met geweld, intra-familiaal geweld en zware slagen.
- Daarnaast wordt voor het bepalen van de voorrang gekeken naar alle aspecten van het strafdossier en meer specifiek:
 - o de “rubrieken uit het meldingsformulier”, nl. de verjaring van de strafvordering, de hoedanigheid van de verdachte, de respons van de publieke opinie, de slachtoffergevoeligheid, dossiers georganiseerde criminaliteit of andere bijzonderheden;
 - o de “grievens van de partijen”;
 - o de “uitgesproken straf” in functie van het strafrechtelijk verleden (recidive);
 - o de “beoordeling over schuld of onschuld”;
 - o de “opgeworpen juridische vraagstukken”;
 - o de “belangen van de slachtoffers/burgerlijke partijen”;
 - o de “in het gedrang zijnde rechten van verdediging”;
 - o het “recht op een eerlijk proces van beklaagde(n) en van de slachtoffers”.

Ook voor de “aanpak van de internationale cocaïnetrafiek in de haven van Antwerpen en de ondermijnende criminaliteit in de stad Antwerpen”, worden inspanningen geleverd omdat dit in het zogenaamde “Stroomplan” van 7 september 2017 door de regering prioritair is gesteld.

Behandeltermijn in strafzaken

Voor alle zaken samen waarin hoger beroep wordt aangetekend, bedraagt de gemiddelde vaststellingstermijn in Antwerpen volgens het parket-generaal ongeveer vier maanden (meer precies 4,3 maanden in 2018).²¹

Deze gemiddelde termijn impliceert volgens het parket-generaal dat in sommige zaken, die bij voorrang worden behandeld (zoals zaken waarin de verdachte(n) is/zijn aangehouden), nagenoeg onmiddellijk wordt gedagvaard en in andere zaken pas na acht maanden.²²

Via statistische rapportage van de binnenkomende en op zitting gestelde zaken, worden binnen het parket-generaal de interne doorlooptijden en de stock per kamer maandelijks in kaart gebracht en gemonitord. Elke zittingsmagistraat beschikt zo over een maandelijks overzicht van

²¹Informatie meegedeeld door de Procureur-generaal in een brief van 20 mei 2019. Het moet opgemerkt dat het werkingsverslag van het parket-generaal niet toelaat om een gemiddelde te berekenen. Volgens het werkingsverslag van het hof van beroep bedraagt deze gemiddelde termijn in 2018 echter 152 dagen, hetzij 5 maanden (p. 49-50 werkingsverslag over het jaar 2018).

²² Volgens het werkingsverslag van het parket-generaal werden 1002 zaken in 2018 vastgesteld bij de correctionele kamers. Daarvan werden er 550 vastgesteld binnen de 4 maanden (54,89%), 290 binnen een termijn van 4 tot 8 maanden (28,94%), 123 binnen een termijn van 8 tot 12 maanden (12,28%), 27 binnen een termijn van 12 tot 16 maanden (2,69%) en 11 na meer dan 16 maanden (1,1%). (p. 27 werkingsverslag over het jaar 2018).

de toestand van zijn of haar kabinet en de vooruitgangsstaat van de correctionele dossiers die hem of haar werden toebedeeld. De zittingsmagistraten worden zo geresponsabiliseerd. Ook de leidinggevendenden krijgen deze rapportering.

Tijdens de monitoring wordt vooral nagekeken of de stock in zijn geheel in een kabinet niet begint op te lopen, en of er bepaalde maatregelen moeten worden genomen. Wanneer men ziet dat de stock te groot wordt, wordt de betrokken magistraat om uitleg gevraagd en worden de oorzaken bekeken.

De verhoging van de stock kan te wijten zijn aan verschillende oorzaken (bijvoorbeeld het zittingsmanagement van een kamer in het hof, ziekte, afwezigheden, enz.) en wijst op zich niet noodzakelijk op een disfunctie.

In de zaak Steve Bakelmans

- Steve Bakelmans heeft op 27 juli 2017 hoger beroep aangetekend tegen de strafmaat in het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg van 30 juni 2017. Op 31 juli 2017 tekende ook het parket hoger beroep aan tegen de strafmaat.
- Het dossier werd op 9 augustus 2017 overgemaakt aan de griffie van het hof van beroep, waar de zaak werd ingeschreven. Op 10 augustus 2017 werd het dossier overgemaakt aan het parket-generaal, waar het dezelfde dag nog werd toebedeeld aan de behandelende zittingsmagistraat.
- Gezien deze met verlof was, heeft hij begin september 2017 kennis genomen van de zaak samen met de andere hem toebedeelde dossiers. De betrokken zittingsmagistraat heeft de dossiers één voor één bekeken en geprobeerd deze te klasseren op basis van een eerste inschatting. De zaak werd op dat ogenblik door hem niet als prioritair ingeschat, gelet op de vermelde straf in de zittingsnota van het parket van eerste aanleg en het formulier "aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep". Gedurende de daaropvolgende termijn werden geen bijkomende stukken aan het dossier gevoegd.
- Op 8 maart 2018 werd door de zittingsmagistraat van het parket-generaal aan het hof voorgesteld de zaak toe te bedelen aan de C2-kamer om te worden behandeld op 9 mei 2018 om 10u30. Er werden zestig minuten voorzien om de zaak te behandelen en te pleiten over de strafmaat. De eerste voorzitter van het hof heeft dit voorstel dezelfde dag nog ondertekend.
- Dezelfde dag gaf de zittingsmagistraat van het parket-generaal de opdracht aan de gerechtsdeurwaarder tot het dagvaarden van Steve Bakelmans voor behandeling van de zaak op de zitting van de C2-kamer van 9 mei 2018.
- Op 27 maart 2018 werd de dagvaarding betekend aan Steve Bakelmans.

De termijn tussen de binnenkomst van het dossier op het parket-generaal en de eerste zitting bedraagt dus negen maanden (van 10 augustus 2017 tot 9 mei 2018). Dat is dubbel zo lang dan de gemiddelde termijn van 4,3 maanden in correctionele zaken bij het parket-generaal en drie maanden meer dan het streefdoel van zes maanden.

Vermoedelijk eind 2017-begin 2018 heeft de zittingsmagistraat de zaak bestudeerd en vervolgens de zittingskalender van zijn kamer onderzocht met het oog op het vinden van een datum waarop de zaak kon worden behandeld. Volgens de procureur-generaal zou met volgende feiten rekening gehouden zijn om de doorlooptijd te bepalen:

- Steve Bakelmans was niet aangehouden;
- het hoger beroep van Steve Bakelmans was beperkt tot de strafmaat;
- de schuld stond vast;
- er was een behoorlijk zware straf uitgesproken in eerste aanleg;
- het slachtoffer, dat zich burgerlijke partij had gesteld, was niet langer betrokken in het proces;
- er waren geen juridische betwistingen;
- er was (positieve) informatie aanwezig in het dossier van de diensten van de Justitiehuisen over de opvolging van de opgelegde voorwaarden bij de verwijzing;
- het verslag van de gerechtsdeskundige pleitte sterk in de richting van een behandeling;
- in het strafbundel zaten getuigschriften van de eigen behandelende psychiater die in dezelfde richting adviseerde;
- het strafrechtelijk verleden liet nog een uitstel van de straf toe.

Beoordeling

Op het ogenblik dat het parket-generaal het dossier van Steve Bakelmans ontvangt, gaat het niet om een zaak met aangehouden. De zaak heeft echter wel betrekking op de "aantasting van de fysieke integriteit". Volgens de procureur-generaal is het voor de zittingsmagistraten vanzelfsprekend dat dossiers die de fysieke/psychische integriteit betreffen, voorrang hebben. In dit dossier is er geen voorrang gegeven. Steve Bakelmans werd in eerste aanleg nochtans veroordeeld tot een zware straf.

Ondanks de monitoring van de stock aan dossiers en de interne doorlooptijden werd de afwijking van de doorlooptijd in het dossier Steve Bakelmans ten aanzien van de gemiddelde doorlooptijd en de eigen doelstellingen niet opgemerkt.

Men moet aandachtig zijn voor de risico's van een lange doorlooptijd in strafzaken, zeker wanneer het gaat om zaken die men prioritair acht.

6.2.2. Tweede fase - De behandeling van strafzaken door het hof van beroep Antwerpen

Eens een zaak is vastgesteld voor het hof van beroep valt deze onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de kamer. In de zaak Steve Bakelmans duurde het 13,5 maanden tussen de eerste zitting en het eindarrest. Dat is een abnormaal lange termijn, enerzijds te wijten aan de ambtshalve beslissing van de voorzitter van de kamer om de zaak om organisatorische redenen uit te stellen en anderzijds aan het tijdelijk op non-actief zetten van de kamer waaraan de zaak was toebedeeld.

Na de vaststelling van een zaak op een (eerste) zittingsdatum moet deze door het hof worden behandeld. De verdere kalenderregeling valt onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de kamer waaraan de zaak is toebedeeld. Nadat de zaak is behandeld, wordt een arrest geschreven.

Behandeltermijn

Streefdoel hof van beroep Antwerpen: behandeling binnen de zes maanden

In het hof van beroep is het streefdoel de behandeltijd in strafzaken te beperken tot zes maanden en de gehele duur van het proces in hoger beroep (vanaf de datum van aantekenen van het hoger beroep tot de datum van de uitspraak) te beperken tot één jaar.

De gemiddelde doorlooptijden in strafzaken bedroegen voor het hof van beroep voor 2015-2018²³:

gemeten op:	gemiddelde duur tussen inschrijving en fixatiedatum (dagen) <i>Fase parket-generaal</i>	gemiddelde duur tussen inschrijving en fixatiedatum (maanden)²⁴ <i>Fase parket-generaal</i>	gemiddelde duur tussen fixatiedatum en eindarrest (dagen) <i>Fase hof van beroep</i>	gemiddelde duur tussen fixatiedatum en eindarrest (maanden) <i>Fase hof van beroep</i>	totale gemiddelde duur (maanden)
31/12/2015	176	5,8	127	4,2	10,1
31/12/2016	148	4,9	140	4,7	9,6
31/12/2017	158	5,2	154	5,1	10,4
31/12/2018	152	5	154	5,1	10,2
Gemiddelde	158,5	5,2	143,8	4,8	10,1

²³ Volgens het werkingsverslag over het jaar 2018 van het hof van beroep. Bij het narekenen van de omzetting van dagen naar maanden blijken er minieme afwijkingen te bestaan in de gemiddelde doorlooptermijn. De gemiddelde duur tussen de inschrijving van de zaak en het eindarrest bedraagt: 10 maanden voor 2015 (5,8 + 4,2), 9,5 maanden voor 2016 (4,9 + 4,6), 10,3 maanden voor 2017 (5,2 + 5,1) en 10,1 maanden voor 2018 (5 + 5,1). De totale gemiddelde duur voor de periode 2015-2018 bedraagt dan 10 maanden (5,2 + 4,8).

²⁴ De omzetting in maanden werd door de HRJ zelf berekend. De eventuele verschillen die ontstaan bij het optellen van de gemiddelde doorlooptijden op het parket-generaal en in het hof van beroep, zijn dermate klein dat ze verwaarloosbaar zijn en geen relevantie vertonen voor dit bijzonder onderzoek.

Volgens deze cijfers wordt het streefdoel behaald:

- De behandeltijd voor het hof (termijn tussen de eerste zitting en het eindarrest) bedraagt in de periode 2015-2018 gemiddeld 4,8 maanden;
- De behandeltijd van de gehele duur van het proces in hoger beroep (termijn tussen de inschrijving van de zaak op het hof en het eindarrest) bedraagt in de periode 2015-2018 gemiddeld 10,1 maanden.

In de zaak Steve Bakelmans

- Steve Bakelmans is, zoals hierboven uiteengezet, gedagvaard om te verschijnen op de zitting van de C2-kamer van 9 mei 2018 om 9u30 voor de behandeling van zijn zaak.
- Bij brief van 4 mei 2018 (dezelfde dag per e-mail verstuurd) zijn Steve Bakelmans, zijn advocaat en het openbaar ministerie door de voorzitter van de C2-kamer ervan op de hoogte gesteld dat de zaak “om organisatorische redenen – tijdelijke overbelasting van de kamer – niet behandeld kan worden en ambtshalve zal worden uitgesteld“. Zij worden verder verzocht aanwezig te zijn ter zitting om de zaak op tegenspraak uit te stellen, al dan niet met het bepalen van conclusietermijnen en mee te delen wat de benodigde pleitduur zal zijn.
- Op 9 mei 2018 wordt de zaak effectief uitgesteld naar de zitting van 28 november 2018 en wordt door de voorzitter van de kamer, op vraag van de partijen en het openbaar ministerie, volgende conclusiekalender vastgelegd: conclusietermijn voor de beklaagde tot 24 september 2018 en voor het parket-generaal tot 18 oktober 2018.
- Bij beschikking van de eerste voorzitter van 3 juli 2018 wordt de dienstregeling voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 vastgelegd. Hierin wordt beslist om de C2-kamer vanaf 3 september 2018 voorlopig op non-actief te zetten, waarbij wordt bepaald dat deze enkel zitting zal houden als de dienst dit vereist, alsook voor de uitspraak van het arrest in eventueel nog in beraad zijnde zaken.
- Op 24 juli 2018 zijn de partijen door de eerste voorzitter van het hof op de hoogte gesteld van het opschorten van de C2-kamer: *“Door aanhoudende besparingen worden wij geconfronteerd met een tekort aan raadsheren, dat nog verder oploopt in de komende maanden, zodat het noodzakelijk is de werking van de correctionele kamer C2 tijdelijk op te schorten. De behandeling van uw zaak, voor deze kamer vastgesteld op 28 november 2018, zal dus geen doorgang kunnen vinden. U hoeft zich dus niet te verplaatsten en dient op deze datum niet te verschijnen. De regeling voor de mededeling en neerlegging van conclusies en stukken zoals in de beschikking bepaald blijft evenwel onverkort van kracht. U zal later een nieuwe kennisgeving ontvangen met vermelding van de kamer, datum en uur waarop uw zaak wel zal kunnen behandeld worden.”*
- De raadsman van Steve Bakelmans legt op 24 september 2018 zijn conclusies en stukken neer.
- Op 24 april 2019 neemt de nieuwe eerste voorzitter een beschikking waarbij wordt beslist dat de C2-kamer van het hof van beroep buitengewone zitting zal houden op 22 mei 2019, 5 juni 2019 en 12 juni 2019.
- Op 4 mei 2019 wordt de onrustwekkende verdwijning van Julie Van Espen aangekondigd. Zij wordt diezelfde dag om het leven gebracht.
- Op 6 mei 2019 geeft de zittingsmagistraat van de C2-kamer bevel aan de gerechtsdeurwaarder om Steve Bakelmans te dagvaarden voor de zitting van 5 juni 2019. Deze dagvaarding bevat de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal worden behandeld.

- Op 6 mei 2019 wordt het lichaam van Julie Van Espen teruggevonden. Steve Bakelmans wordt van zijn vrijheid beroofd.
- Op 7 mei 2019 wordt Steve Bakelmans aangehouden door de onderzoeksrechter.
- Op 8 mei 2019 geeft de zittingsmagistraat een nieuw bevel om Steve Bakelmans te dagvaarden voor de zitting van 5 juni 2019. Ditmaal bevat de dagvaarding niet de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal worden behandeld. Deze dagvaarding vernietigt en vervangt de dagvaarding van 6 mei 2019.
- De zaak wordt op 5 juni 2019 behandeld door de C2-kamer.
- Op 26 juni 2019 wordt het arrest uitgesproken.

Beoordeling

De tijd die het hof van beroep nodig had voor het behandelen van de zaak Steve Bakelmans (vanaf de eerste zittingsdatum op 9 mei 2018 tot het eindarrest op 26 juni 2019) bedraagt meer dan dertien en een halve maand. De tijd die het hof van beroep nodig had is ruim meer dan het dubbele van de gemiddelde doorlooptijd in correctionele zaken die 5,1 maanden bedroeg in 2018 (meer bepaald 165% meer). Dat is een abnormaal lange termijn.

Het ambtshalve²⁵ uitstel op 4 mei 2018 van de behandeling van de zaak

Van zodra een zaak is vastgesteld voor het hof van beroep valt de verdere kalenderregeling onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de kamer waaraan de zaak is toebedeeld.

Het ambtshalve uitstel van de zaak wordt door de voorzitter van de C2-kamer gekaderd in een probleem van tijdelijke overbelasting van deze C2-kamer. Het blijkt echter dat in realiteit de C2-kamer voorafgaand aan de zitting zaken ambtshalve uitstelt, zonder overleg met het openbaar ministerie of de partijen.

De partijen en het openbaar ministerie zijn er bij brief van 4 mei 2018 in de zaak Steve Bakelmans door de voorzitter van de C2-kamer van op de hoogte gesteld dat de zaak *“om organisatorische redenen – tijdelijke overbelasting van de kamer – niet behandeld kan worden en ambtshalve zal worden uitgesteld”*.

Deze organisatorische redenen hebben volgens het hof betrekking op het feit dat in de betrokken periode een raadsheer tijdelijk (van 13 februari 2018 tot 14 maart 2018) onbeschikbaar was voor de zittingen van de C2-kamer aangezien hij een assisenzaak moest voorzitten. Hierdoor moest de redactie van de ontwerpen van arrest gebeuren door twee raadsheren in plaats van door drie.

De voorzitter van de C2-kamer had toen de toestemming van de eerste voorzitter om de agenda te regelen zodat het teveel aan werklast beter gespreid werd. De gelijktijdige ernstige ziektes van twee andere correctionele raadsheren hadden ook tot gevolg dat er niet op een andere manier aan werklastspreiding kon worden gedaan.

²⁵ “Ambtshalve” moet hier worden verstaan als “op initiatief van de voorzitter van de C2-kamer”.

De C2-kamer vertoonde ook een achterstand op het vlak van ontwerpen van arresten die nog moesten worden afgeleverd aan de griffier.

Er is een vijftiental jaren geleden voor de behandeling van de dossiers op het hof van beroep, zowel op burgerlijk als op strafrechtelijk vlak, principieel een “niet-uitstelbeleid” ingevoerd. Dit beleid werd gecommuniceerd aan de balie en het openbaar ministerie. De concrete uitwerking ervan wordt overgelaten aan de voorzitters van de respectievelijke kamers.

Dit strikte beleid wordt volgens de voorzitter van de kamer nog steeds toegepast in de C2-kamer, die bijvoorbeeld eist dat wie om uitstel wil verzoeken voor het verlenen van conclusietermijnen dit minstens tien dagen voor de zitting moet aankondigen.

Uit het onderzoek is gebleken dat het vaststellen van een zaak in Antwerpen tot de verantwoordelijkheid behoort van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie bepaalt hoeveel en welke zaken er precies op welke zitting worden vastgesteld.

In het parket-generaal gebeurt dit over het algemeen niet eenzijdig maar in onderleg overleg met het hof, meer bepaald met de voorzitter van de kamer waar de zaken moeten worden vastgesteld.

Wat de C2-kamer betreft bleek dit overleg echter moeilijk te verlopen. De voorzitter van de kamer hanteert daarenboven een eigen systeem waarbij voorafgaand aan de zitting zaken ambtshalve worden uitgesteld, zonder overleg met het openbaar ministerie of de partijen.

Beoordeling

Alvorens zaken uit te stellen moet eerst onderzocht worden of de kamer daadwerkelijk overbelast is, waarom dit zo is en wat de mogelijkheden zijn om hieraan te verhelpen. De reactie op een tijdelijke overbelasting van een kamer mag er niet in bestaan de zaken louter uit te stellen. In ieder geval moet de voorzitter van de kamer de problematiek bespreken met de parketmagistraat en desnoods met de eerste voorzitter om te zoeken naar andere oplossingen.

Het ambtshalve uitstellen van zaken, voorafgaand aan de zitting en zonder overleg met het openbaar ministerie, getuigt niet van een behoorlijk zittingsmanagement. Er moet overleg zijn tussen het parket-generaal en het hof over het vaststellen en uitstellen van zaken.

Het overleg moet een goed beheer mogelijk maken van de zittingsrollen en communicatie over de bijzonderheden van zaken, zoals hun prioritair karakter en de redenen daarvan.

De voorzitter van de C2 kamer kon zijn werkwijze handhaven met goedkeuring van de eerste voorzitter, zonder opvolging door deze laatste.

In de zaak Steve Bakelmans

Op de zitting van 9 mei 2018 van de C2-kamer stonden in de voormiddag vijf zaken voor behandeling vastgesteld²⁶ :

- een verzoek “vervanging deskundige”, in een zaak van kindermishandeling, die al in behandeling was;
- een zaak van opzettelijke slagen, die al omwille van organisatorische redenen was uitgesteld op 20 december 2017;
- een zaak van heling en bendevoorming, die al was uitgesteld op 2 mei 2018, in voortzetting voor neerlegging van een stuk (kopie arrest);
- de zaak Steve Bakelmans, een nieuwe zaak;
- een zaak van witwas, die al was uitgesteld op 10 januari 2018, voor de afhandeling van de burgerlijke belangen.

De enige nieuwe zaak, nl. de zaak van Steve Bakelmans werd uitgesteld, hoewel er (door de zittingsmagistraat van het parket-generaal) zestig minuten pleitduur was voorzien, wat er op wijst dat het langs de zijde van het parket-generaal de bedoeling was dat de zaak gepleit zou worden. De voorzitter van de kamer heeft verklaard dat hij voorafgaand aan zijn beslissing om uit te stellen geen kennis heeft genomen van de inhoud van de zaak.

De vier reeds in behandeling zijnde zaken werden in beraad genomen. Volgens de informatie die het hof van beroep heeft meegedeeld²⁷ over de toestand op 27 juni 2019:

- In het dossier met het verzoek om een deskundige te vervangen, was er uitspraak op 27 juni 2018. Er was op 27 juni 2019 nog geen definitieve uitspraak over de grond van de zaak;
- In de zaak van opzettelijke slagen was er op 27 juni 2019 nog geen uitspraak. Deze zaak werd op 6 juni 2018 een eerste keer voor uitspraak vastgesteld. Nadien werd de zaak opnieuw voor uitspraak vastgesteld op 27 juni 2018, werden de debatten heropend op 12 december 2018 en op 15 mei 2019 werd ze in voortzetting gesteld. De zaak werd nadien uitgesteld naar 11 september 2019;
- In de zaak van heling en bendevoorming was er uitspraak op 27 juni 2018. Deze zaak werd voordien op 6 juni 2018 al een eerste keer voor uitspraak vastgesteld;
- In de zaak van witwas, voor de afhandeling van de burgerlijke belangen, was er uitspraak op 12 september 2018. Deze zaak werd voordien ook op 6 juni 2018 en 27 juni 2018 al voor uitspraak vastgesteld.

Beoordeling

Het spreekt voor zich dat een zaak niet kan worden uitgesteld zonder dat de voorzitter van de kamer kennis heeft genomen van de inhoud van het dossier.

Door de vier andere zaken te behandelen heeft de voorzitter van de kamer er voor gekozen de zaak Steve Bakelmans geen prioriteit te geven. Deze vier zaken werden echter niet binnen de maand uitgesproken, zoals de wet voorziet. In de praktijk blijken deze vier zaken pas later of veel later te zijn uitgesproken.

De zaak Steve Bakelmans handelde enkel over de strafmaat zodat er op 4 mei 2018 geen overtuigende redenen was om deze zaak ambtshalve uit te stellen.

²⁶ Volgens de gedetailleerde planning van de C2 kamer van woensdag 9 mei 2018.

²⁷ De algemene rol.

Het op non-actief zetten van de C2-kamer

Op 3 juli 2018 besliste de eerste voorzitter van het hof van beroep om de C2-kamer op non-actief te zetten. Alle hangende zaken werden daardoor voor onbepaalde duur uitgesteld zonder dat ze werden gescreend op hun prioritair karakter.

Volgens het hof moet “in normale tijden” de dienst zo worden georganiseerd dat alle zaken in het hof gemiddeld binnen het jaar volledig zijn afgehandeld. Wanneer het, door een gebrek aan middelen, voor het hof onmogelijk wordt om de dienst zo te organiseren dat alle zaken tijdig kunnen worden behandeld, moet het beleid keuzes maken.

De eerste voorzitter heeft daarom op 3 juli 2018 de beslissing genomen om met ingang van 3 september 2018 een correctionele kamer (C2) te sluiten.

Bij beschikking van de eerste voorzitter van 3 juli 2018 wordt de dienstregeling voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 vastgelegd. De C2-kamer wordt vanaf 3 september 2018 voorlopig op non-actief gezet. Tevens vermeldt de dienstregeling dat deze kamer enkel zitting zal houden als de dienst dit vereist, alsook voor de uitspraak van het arrest in eventueel nog in beraad zijnde zaken.

In een brief van 24 juli 2018 laat de eerste voorzitter aan de raadsman van Steve Bakelmans weten dat het hof “door aanhoudende besparingen wordt geconfronteerd met een tekort aan raadsheren, dat nog verder oploopt in de komende maanden, zodat het noodzakelijk is de werking van de correctionele kamer C2 tijdelijk op te schorten”.

Het op non-actief zetten van een kamer wordt door het hof dus verantwoord door een gebrek aan magistraten. De eerste voorzitter heeft er voor gekozen om de C2-kamer te sluiten.

Overigens was op dat ogenblik ook al een burgerlijke kamer (de B17-kamer, sinds 1 september 2016) en een andere correctionele kamer (de C7-kamer, die de burgerlijke belangen afhandelde, sinds 1 september 2017) gesloten wegens een gebrekkige invulling van de kaders.

Invulling van de personeelsformaties bij het hof van beroep Antwerpen

In België zijn de personeelsformaties voor de hoven, rechtbanken, parketten-generaal en parketten van de eerste aanleg bij wet vastgelegd (het zogenaamde “kader”). De basiswet dateert van 3 april 1953 (Wet betreffende de rechterlijke inrichting) en werd intussen meermaals herzien.

Bij wet van 29 november 2001 werd het kader van het hof van beroep te Antwerpen van 54 op 57 magistraten gebracht en bij wet van 14 december 2004 werd het kader nogmaals met zes eenheden verhoogd. Sindsdien bestaat het wettelijk kader uit 63 magistraten. Deze wetten beoogden de gerechtelijke achterstand te bestrijden.

De personeelsformatie van magistraten is echter zelden volledig ingevuld. Magistraten die de organisatie verlaten worden meestal niet onmiddellijk vervangen. Sinds enkele jaren is dit zelfs zo wanneer men hun vertrek kan voorspellen, zoals het geval is bij magistraten die op de wettelijke leeftijdsgrens met pensioen gaan (de pensioendatum is nochtans ruim op voorhand gekend). Wanneer de vervanging zal plaatsvinden is voor het hof niet geweten en niet te voorspellen. Magistraten die (langdurig) afwezig zijn om medische redenen worden gerekend als een ingevulde plaats.

Daardoor ligt de effectieve bezetting doorgaans een stuk lager dan de wettelijke personeelsformatie.

Bij het hof van beroep Antwerpen bedroeg de gemiddelde personeelsbezetting wat de magistraten betreft 95% in 2017 en 89% in 2018 van het voorziene kader (afwezigheden wegens ziekte niet meegerekend). Er werd ook beroep gedaan op het systeem van plaatsvervangende raadsheren.

Concreet zag de situatie er de laatste twee jaar als volgt uit.

Kalenderjaar 2017	Personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	63	59,63		335	0,92
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	30				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	8	5,87	1	127	0,35
Griffiers	36	33,24		343	0,94
Ander gerechtspersoneel	33	25,13		385,5	1,06

Gegevens afkomstig uit het werkingsverslag 2017 van het hof van beroep Antwerpen

In 2017, het jaar waarin hoger beroep werd aangetekend in de zaak Steve Bakelmans, was er bij de magistraten een gemiddelde bezetting van 59,63 (op een kader van 63). Dit betekent een tekort aan bijna 3,5 magistraten of een kader dat voor 95% is ingevuld.

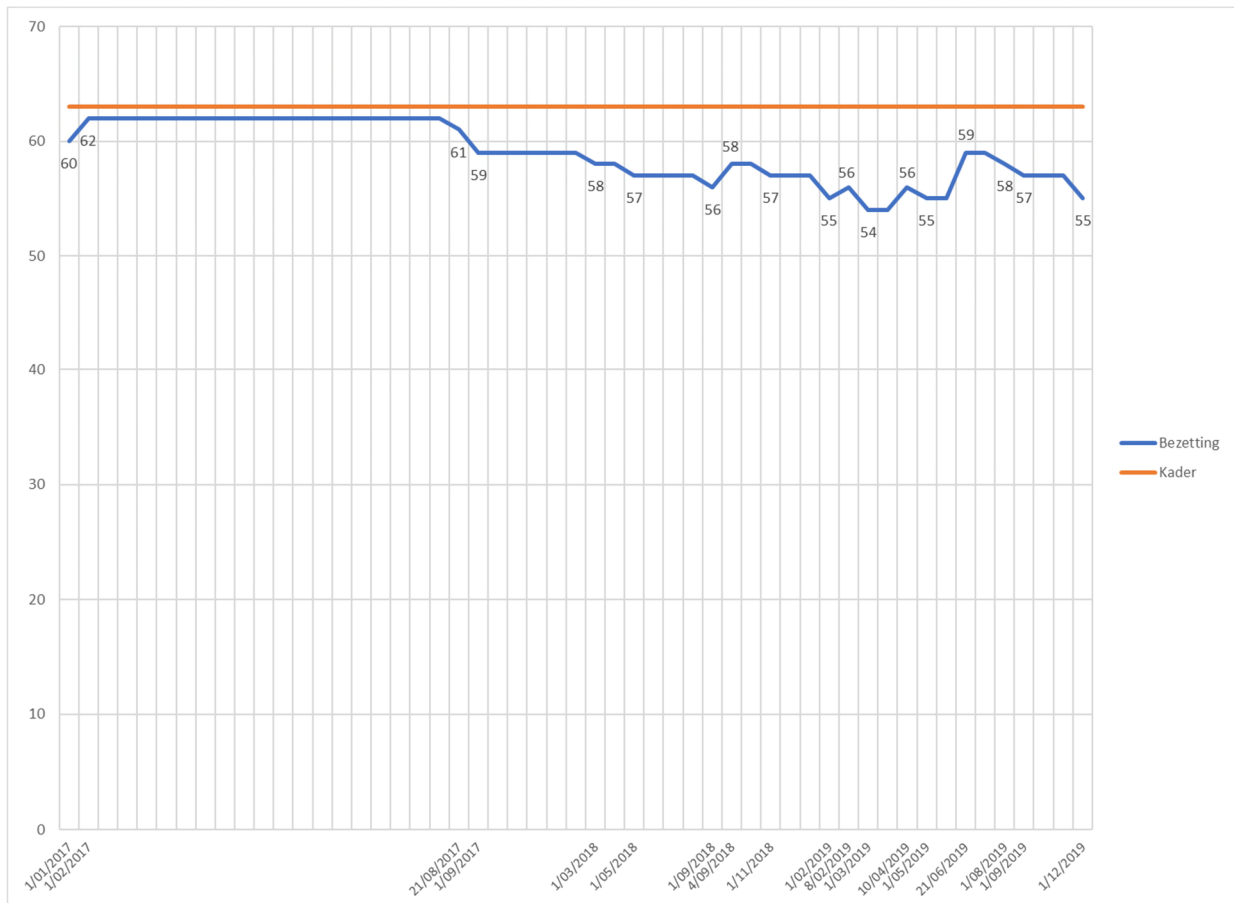
Kalenderjaar 2018	Personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Gemiddelde bezetting van de personeelsformatie in V.T.E. (of in aantal voor de plaatsvervangers)	Delegaties of externe opdrachten In V.T.E.	Afwezigheid om medische redenen in kalenderdagen	Afwezigheid om medische redenen in V.T.E.
Magistraten	63	55,99		368	1
Plaatsvervangende raadsheren (art. 102 Ger. W.)	30				
Plaatsvervangende magistraten (art. 383§2 Ger. W.)	/				
Referendarissen	8	4,56	1	31	0,08
Griffiers	36	32,55		344	0,94
Ander gerechtspersoneel	29,22	26,67		609	1,67

Gegevens afkomstig uit het werkingsverslag 2018 van het hof van beroep Antwerpen

In 2018, het jaar waarin de zaak voor het eerst was vastgesteld voor behandeling, was de gemiddelde bezetting bij de magistraten gezakt tot 56 (op een kader van 63). Dit betekent een tekort aan 7 magistraten of een kader dat voor 89% is ingevuld.

In februari en maart 2019 zou de bezetting zakken tot 54, wat op dat moment zou neerkomen op een tekort aan 9 magistraten of een bezetting van 86%.

Volgende grafiek geeft de evolutie weer van het verloop inzake magistraten voor de periode tussen 1 januari 2017 en 31 december 2019:

Volgende tabel geeft een gedetailleerd overzicht van de wisselende bezetting van de correctionele sectie van het hof van beroep Antwerpen:

Vacant	Vanaf	Reden	Nieuwe magistraat	Eed
Raadsheer 1	1/05/2018	Pensioen		
Raadsheer 2	1/09/2018	Pensioen		
Raadsheer 3	1/11/2018	Pensioen		
Raadsheer 4	1/02/2019	Pensioen		
			Raadsheer X	08/02/2019
Raadsheer 5	1/03/2019	Pensioen		
			Raadsheer X	10/04/2019
			Raadsheer X	21/06/2019
			Raadsheer X	21/06/2019
			Raadsheer X	21/06/2019

Begin 2018 werd het volgens de eerste voorzitter al duidelijk dat de toestand zeer moeilijk ging worden o.a. gelet op de vele pensioneringen die zich aankondigden.

Bovendien werden er twee magistraten, steunpilaren van de correctionele sectie, ziek. Een andere raadsheer was een maand onbeschikbaar voor correctionele zittingen aangezien hij een assisenzaak moest voorzitten en kort erna was hij ook een maand afwezig wegens ziekte. Daarenboven verwijst de eerste voorzitter naar een mogelijke verhoging van het aantal drugszaken, ten gevolge van het “Stroomplan”. Ten slotte was het niet voorspelbaar wanneer nieuwe magistraten in dienst zouden treden.

De eerste voorzitter heeft daarom op 3 juli 2018 de beslissing genomen om met ingang van 3 september 2018 de correctionele kamer C2, die al een behoorlijke achterstand had, te sluiten. Hij wilde hiermee anticiperen op het feit dat er tegen februari-maart 2019 vier raadsheren uit de correctionele sectie minder zouden zijn op een totaal van 22, hetzij een verminderde bezetting van 18% binnen deze sectie. Zaken die in het najaar van 2018 werden ingeleid, zouden bij een gemiddelde doorlooptijd vanaf begin 2019 behandeld worden. De eerste voorzitter voorzorg dat dit vanaf februari 2019 problematisch zou worden.

De C2-kamer werd op non-actief gesteld, behalve voor zaken in voortzetting²⁸ en zaken die in beraad waren genomen voor uitspraak. Het op non-actief stellen van de C2-kamer gold echter ook voor zaken waarin reeds conclusietermijnen en een rechtsdag waren bepaald, zoals de zaak Steve Bakelmans, en die voor onbepaalde tijd werden uitgesteld.

Beoordeling

Een kamer kan tijdelijk worden opgeschort bij een tekort aan magistraten als dat de enige mogelijke oplossing is. In dat geval moeten de zaken worden toebedeeld aan een andere kamer.

Mechanisme van het invullen van de personeelsformaties

Het is de minister van Justitie die beslist of en wanneer een plaats vacant wordt verklaard. Sinds het najaar 2014 wordt gewerkt met zogenaamde “vacatureplannen”, zonder naleving van de wettelijke personeelsformaties.

Dit zijn plannen waarin een voorstel wordt gedaan voor de invulling van vrijgekomen en vrij te komen plaatsen bij de hoven en rechtbanken.

De vacatureplannen worden door de FOD Justitie overgemaakt aan het College voor hoven en rechtbanken en het College voor het openbaar ministerie die vervolgens de mogelijkheid hebben om hierbij opmerkingen te formuleren.

Deze plannen worden enkele keren per jaar opgesteld en nadien vindt er een golf van publicaties plaats waarbij telkens een aantal vacatures wordt gepubliceerd.

Het is in dit kader dat door het College van de hoven en rechtbanken in het “vacatureplan 2018.03” voor het hof van beroep Antwerpen 5 vacatures zijn voorgesteld. De minister van Justitie zou dit voorstel hebben herleid tot 3 vacatures. Toen het College daarop zijn voorstel van 5 vacatures handhaafde heeft de minister uiteindelijk in 4 vacatures voorzien.

²⁸ Dit is een zaak waarvan de behandeling reeds aangevangen was. Dit was niet het geval voor de zaak Steve Bakelmans.

Herverdeling van zaken overeenkomstig artikel 109 van het Gerechtelijk Wetboek

Een eerste voorzitter is belast met de algemene leiding en organisatie van het hof. Zijn of haar taak wordt o.m. gepreciseerd in artikel 109 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals van toepassing sinds 9 juni 2018.²⁹

Overeenkomstig dat artikel 109 kan de eerste voorzitter “een deel van de zaken die aan een kamer zijn toegewezen, onder de andere kamers van het hof verdelen”. De wetsbepaling vereist wel dat de herverdeling gerechtvaardigd is door de behoeften van de dienst. Dat kan het geval zijn gelet op

- “de respectieve werklast van de kamers,
- de onbeschikbaarheid van een of meer raadsheren die daarin gewoonlijk zitting hebben,
- de bijzondere deskundigheid van sommigen van hen om een of meer zeer technische zaken te behandelen,
- de mate waarin het onderzoek van een zaak of van zaken die de eerste voorzitter, in afwijking van het voornoemde reglement, aan iemand anders wil toewijzen, gevorderd is en deze zaak of zaken klaar is of zijn voor behandeling,
- of andere daarmee vergelijkbare objectieve gronden”.

Zo kunnen correctionele zaken toebedeeld worden aan andere correctionele kamers, maar ook aan de burgerlijke kamers³⁰.

Voor de wijziging bij wet van 25 mei 2018 kon ook de procureur-generaal vorderen dat de eerste voorzitter opdracht geeft “om de vijftien dagen buiten de gewone zittingen in burgerlijke zaken een bijkomende zitting te houden voor het berechten van correctionele zaken” (art. 111 Ger.W.)³¹.

Dit vorderingsrecht bestaat niet meer: de wet van 25 mei 2018 schafte het af.

Dit vorderingsrecht werd voordien zelden of nooit toegepast, maar was een element van betekenis bij het informeel overleg tussen de procureur-generaal en de eerste voorzitter over de herverdeling van zaken, in het bijzonder wanneer “achterstand in correctionele zaken” bestond (cf. oud art. 111, lid 2 Ger.W.). Het vorderingsrecht impliceerde ook een verantwoordelijkheid van de procureur-generaal.

Met zijn beslissing van 3 juli 2018 heeft de eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen de zaken echter niet toebedeeld aan andere correctionele of burgerlijke kamers. De zaken die hangende waren voor de C2-kamer – waaronder de zaak Steve Bakelmans – werden onbepaald (*sine die*) uitgesteld. Er werd niet grondig onderzocht of ze aan andere kamers konden worden toebedeeld overeenkomstig artikel 109 van het Gerechtelijk Wetboek.

Het werkingsverslag 2018 van het hof van beroep vermeldt een beperkte daling van het aantal burgerlijke zaken sinds 2015, terwijl het aantal beroepen in strafzaken hoog blijft of zelfs toeneemt.

²⁹ Artikel 109 werd gewijzigd bij wet van 25 mei 2018 tot vermindering en herverdeling van de werklast binnen de rechterlijke orde.

³⁰ De mogelijkheid tot toebedeling van correctionele zaken aan burgerlijke kamers was reeds mogelijk voorafgaand aan de wetswijziging van 25 mei 2018. Artikel 110 Ger.W. gaf de eerste voorzitter toen uitdrukkelijk de mogelijkheid “om correctionele zaken toe te wijzen aan burgerlijke kamers en burgerlijke zaken aan correctionele kamers”. Deze bepaling werd opgeheven door de wet van 25 mei 2018. De mogelijkheid tot herverdeling bleef wel bestaan. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat artikel 110 - op advies van de Raad van State - werd opgeheven omdat de mogelijkheid reeds grondslag vindt in artikel 109 zelf (Memorie van Toelichting, DOC 54 2827/001, p. 9, <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/2827/54K2827001.pdf>).

³¹ Dit vorderingsrecht kon door de procureur-generaal worden uitgeoefend indien het gegrond was op een achterstand in correctionele zaken.

Geen screening van reeds vastgestelde zaken

De beslissing van 3 juli 2018 van de eerste voorzitter om kamer C2 op non-actief te zetten heeft er toe geleid dat alle zaken, behalve degene die in voortzetting of voor uitspraak stonden, voor onbepaalde tijd werden uitgesteld. Deze zaken zijn blijven liggen. Er werd noch door het parket-generaal noch door het hof van beroep een screening uitgevoerd om na te gaan of er zaken bij waren die prioritair dienden te worden behandeld, noch werd nagegaan of het onbepaald uitstel in sommige zaken bepaalde risico's inhield.

Het advies van 3 juli 2018 van de procureur-generaal bij het voorstel van dienstregeling voor het gerechtelijk jaar 2018-2019 was als volgt:

“Het (voorlopig) op non-actief zetten van de C2 kamer, relatief kort nadat ook de C7 kamer op non-actief werd gesteld, betekent dat nu nog slechts vier correctionele kamers werkzaam zullen zijn in plaats van de zes die enkele jaren geleden operationeel waren.

Zulks zal onvermijdelijk gevolgen hebben voor de werklust zowel van de magistraten van het parket als van de magistraten van de zetel.

De vermindering van zes correctionele kamers naar vijf, waarbij aanvankelijk de 6de kamer actief bleef voor de afhandeling van burgerlijke belangen hetgeen met ingang van het voorbije gerechtelijke jaar in die zin werd gewijzigd dat ook de burgerlijke belangen werden toebedeeld aan de vijf toen actieve kamers, heeft er toe geleid dat het moeilijk werd om normale doorlooptijden te respecteren zowel voor het parket-generaal als voor de zetel. Dankzij ieders inzet kon deze doelstelling worden gehaald.

Omdat vanaf september niet alleen de reeds gestelde zaken van de C2 kamer over de andere kamers zullen moeten herverdeeld (met uitzondering van de C5.1 kamer die nu reeds zwaar overbelast is) maar ook de nieuwe dossiers voortaan over vier in plaats van over vijf kamers zullen worden gesteld komt het respecteren van de doorlooptijden door het hof in het gedrang.

Om deze redenen adviseert de procureur-generaal dat het aangewezen is om zodra mogelijk vijf correctionele kamers actief te houden.

Het ontwerp van beschikking werd per kamer ook aangevuld met de namen van de leden van het parket-generaal die het Openbaar Ministerie zullen waarnemen. Deze opgave is uiteraard indicatief en kan steeds aangepast worden.”

De procureur-generaal beperkt zich in zijn advies tot een algemene vaststelling en beschouwing over de doorlooptijden. Hij lijkt er van uit te gaan dat de reeds vastgestelde zaken van de C2-kamer in september 2018 zullen worden herverdeeld over de andere kamers, maar het parket-generaal heeft de zaken niet op hun prioritair karakter onderzocht, en heeft dus ook niet voorgesteld om deze zaken aan een andere kamer toe te bedelen.

De toenmalige eerste voorzitter heeft de werking van de kamer op non-actief gesteld, maar heeft geen concrete initiatieven genomen om de vastgestelde zaken te herverdelen. Hij liet evenmin overgaan tot een screening van de individuele dossiers op hun prioritair karakter.

Beoordeling

Er zijn disfuncties vast te stellen in verband met het op non-actief zetten van de C2-kamer:

- De eerste voorzitter heeft de kamer op non-actief gesteld zonder over te gaan tot een onderzoek van de reeds vastgestelde zaken en van de prioriteit die aan deze zaken moest worden toegekend.
- Binnen het hof van beroep en het parket-generaal is niet nagegaan of zich bij deze uitgestelde zaken prioritair te behandelen zaken bevonden. Een eventueel tekort aan personele middelen kan dit niet verantwoorden.
- De procureur-generaal en de eerste voorzitter hadden moeten overleggen om te beslissen wat er concreet met deze zaken had moeten gebeuren.
- De mogelijkheid om de zaken van de C2-kamer aan andere correctionele of burgerlijke kamers toe te bedelen werd niet grondig onderzocht.
- Zelfs bij een screening van de vastgestelde zaken is niet zeker dat men de zaak Steve Bakelmans daadwerkelijk als prioritair zou hebben beschouwd. Deze zaak is in hoger beroep immers nooit als een prioritaire zaak behandeld.

Heropening van de C2-kamer

De eerste voorzitter van het hof is sinds 1 februari 2019 met pensioen. Het hof wordt vanaf dan tijdelijk geleid door een waarnemend eerste voorzitter.

De nieuwe eerste voorzitter werd op 15 januari 2019 voorgedragen door de Hoge Raad voor de Justitie. Op 3 april 2019 vond zijn eedaflegging en installatie plaats.

Begin februari 2019 heeft de huidige (toen toekomstige) eerste voorzitter de procureur-generaal verzocht om een overzicht te geven van het aantal dossiers dat was vastgesteld bij de opgeheven C2-kamer en om de gevoelige dossiers op te lijsten.

De procureur-generaal heeft opdracht gegeven aan een advocaat-generaal om dit overzicht op te maken. Het resultaat hiervan werd op 20 februari 2019 aan de procureur-generaal meegedeeld en op 21 februari 2019 aan de eerste voorzitter.

Uit het overzicht bleek dat er 77 zaken van de C2-kamer voor onbepaalde tijd waren uitgesteld. Een aantal van deze zaken wordt aangeduid als gevoelig wegens de aard van de feiten, waaronder enkele zedenzaken en gewapende overvallen.

Vervolgens werd door de eerste voorzitter, in samenspraak met de procureur-generaal, beslist om de C2-kamer opnieuw te activeren en de uitgestelde zaken daar te behandelen. Er werd voor geopteerd om de kamer vanaf september 2019 weer te openen, maar al in mei en juni 2019 enkele inleidingszittingen te houden zodat er conclusietermijnen gegeven konden worden zodat de zaken zeker zouden worden behandeld vanaf september 2019.

Bij beschikking van 24 april 2019 beslist de eerste voorzitter dat de C2-kamer buitengewone zittingen zal houden op 22 mei, 5 juni en 12 juni 2019.

Op 6 mei 2019 geeft de zittingsmagistraat van de C2-kamer bevel aan de gerechtsdeurwaarder om Steve Bakelmans te dagvaarden voor de zitting van 5 juni 2019. Deze dagvaarding bevat de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal worden behandeld.

Op 8 mei 2019 geeft de zittingsmagistraat een nieuw bevel om Steve Bakelmans te dagvaarden voor de zitting van 5 juni 2019. Ditmaal bevat de dagvaarding de mededeling dat de zaak niet ten gronde zal worden behandeld niet meer. Deze dagvaarding vernietigt en vervangt de dagvaarding van 6 mei 2019.

De zaak wordt op 5 juni 2019 behandeld door de C2-kamer.

Op 26 juni 2019 wordt het arrest uitgesproken, waarbij Steve Bakelmans wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar, ontzet voor de duur van tien jaar uit de rechten voorzien in artikel 31, lid 1 van het strafwetboek en ter beschikking gesteld van de strafuitvoeringsrechtbank voor een termijn van tien jaar. Het hof beveelt tevens de onmiddellijke aanhouding van Steve Bakelmans wegens het bestaan van onttrekkingsgevaar, gelet op de hoogte van de gevangenisstraf.

Beoordeling

De beschikking van 24 april 2019 van de eerste voorzitter toont aan dat een screening van de zaken mogelijk was in 2018. Vijfzestig zaken werden op 22 mei, 5 juni en 12 juni 2019 enkel opgeroepen voor een verdere procedureregeling.

De zaak Steve Bakelmans werd op 5 juni 2019 enkel ten gronde behandeld doordat op 4 mei 2019 Julie Van Espen gewelddadig is overleden. Er werd niet onderzocht of de andere zaken al ten gronde konden worden behandeld, zoals de zaak Steve Bakelmans.

6.2.3. Totale behandeltermijn op het niveau van het hoger beroep

De volledige procedure in hoger beroep duurde bijna drieëntwintig maanden (22,73 maanden vanaf de ontvangst van het dossier op de griffie van het hof van beroep tot het arrest).

Dit is bijna het dubbele van het streefdoel om de gehele duur van de procedure in hoger beroep (vanaf de datum van aantekenen van het hoger beroep tot de datum van de uitspraak) te beperken tot één jaar.

De gemiddelde doorlooptijd voor de volledige procedure in hoger beroep is volgens het werkingsverslag van het hof van beroep in strafzaken 10,2 maanden voor 2018.

De volledige doorlooptijd in hoger beroep in de zaak Steve Bakelmans duurde bijna 22,73 maanden. Dit is meer dan het dubbele van de gemiddelde doorlooptijd in 2018, meer bepaald een toename van 122,84% ten opzichte van de gemiddelde doorlooptijd in 2018.

Zelfs wanneer de kamer C2 niet tijdelijk op non-actief was gezet, zou de beroepsprocedure nog minstens 17 maanden hebben geduurd. De zaak had dan in november 2018 gepleit kunnen worden en het arrest zou ten vroegste zijn uitgesproken in december 2018.

Beoordeling

De totale termijn voor de behandeling van de zaak Steve Bakelmans op het niveau van het hof van beroep is abnormaal lang.

7. Vaststellingen over de risicotaxatie inzake seksueel geweld

De vrijheidsbeneming van Steve Bakelmans op verdenking van de moord op Julie Van Espen doet vragen rijzen of de inschatting van de veiligheidsrisico's door het gerecht en andere instanties optimaal is verlopen.

1. Steve Bakelmans is meermaals veroordeeld, maar uit de stukken van het dossier kan niemand afleiden welke concrete feiten en omstandigheden aan de grondslag liggen van deze veroordelingen.
2. Er is geen therapeutische behandeling van Steve Bakelmans geweest tijdens en na zijn eerste gevangenisstraf na een veroordeling in 2004 voor verkrachting tot een gevangenisstraf van dertig maanden. Steve Bakelmans heeft ervoor geopteerd om niet onder voorwaarden vrij te komen maar gewoon de straf uit te zitten, en zich niet te laten behandelen.
3. In het strafdossier van Steve Bakelmans bevindt zich ook een proces-verbaal uit 2013 waarin een ex-partner klacht heeft neergelegd wegens verkrachting en poging tot wurging. Dit dossier werd op 22 april 2014 door het Antwerpse parket geseponneerd. Dit geseponneerde dossier of een kopie ervan bevindt zich niet in dit dossier.
4. Het slachtoffer van de verkrachting van eind 2016 deed aangifte bij de politie en gaf een relaas van de feiten. Er volgde geen uitgebreid verhoor van het slachtoffer en van de vermoedelijke dader. Er was ook geen audiovisueel verhoor. Het parket legde een SAS op. Nadat hij door de politie was verhoord, werd Steve Bakelmans maar één keer kort verhoord door de onderzoeksrechter. Tijdens dit verhoor bekende hij de feiten. Hij is niet uitgebreid verhoord omdat hij weigerde de gevangenis te verlaten.
5. Steve Bakelmans is tijdens het onderzoek onderzocht door een forensisch psychiater aangesteld door de onderzoeksrechter. Het verslag van deze gerechtsdeskundige is opgesteld op basis van de informatie die komt uit het strafdossier, een onderzoek door een psycholoog, en een psychiatrisch onderzoek van Steve Bakelmans in de gevangenis. Het bevat een criminogenese en een bespreking van al deze elementen.
6. Uit de verslagen van de justitieassistente die Steve Bakelmans opvolgde in het kader van de voorwaarden die de raadkamer hem heeft opgelegd, blijkt dat hij een aantal malen langs geweest is bij een psychiater die hij zelf heeft gekozen. Hij legde daar attesten van voor. De justitieassistente schrijft dat zij geprobeerd heeft om deze behandelende psychiater te bereiken voor afstemming, maar dat is niet gelukt. Steve Bakelmans leek volgens de justitieassistente, in tegenstelling tot het verleden, gemotiveerd om een intensieve behandeling te volgen.
7. Het strafdossier bevat weinig informatie over de wijze waarop Steve Bakelmans zijn voorwaarden heeft nageleefd. Het bevat geen enkel verslag van zijn psychiater over de begeleiding of de behandeling dat, zoals voorzien in artikel 35, §6 van de wet op de voorlopige hechtenis, aan de justitieassistente zou kunnen zijn overgemaakt. Dit artikel voorziet dat dit verslag ook wordt overgemaakt aan de rechter of aan het gerecht. In deze zaak was dat de raadkamer waaraan de zaak onttrokken werd zodra ze de zaak had doorverwezen, zodat ze het dossier niet meer mocht behandelen.

Beoordeling

Een kwalitatieve risicotaxatie houdt in dat men een op wetenschappelijke bevindingen gestoelde systematiek en/of methodiek toepast om te helpen bij de inschatting óf en in welke mate een persoon een veiligheidsrisico vormt, en om te bepalen welke interventie (vaak in de vorm van toezicht en/of behandeling) nodig is om de kans op recidive te verkleinen.

Om de maatschappij veiliger te maken en de middelen te investeren waar het ook echt effect heeft, moet men zich immers de vraag stellen wie welke risico-verlagende interventie nodig heeft. Een gestructureerde risico-inschatting is accurater dan een beoordeling die ongestructureerd is verlopen en louter gebaseerd is op beroepservaring. Een *evidence based* taxatie-instrument draagt ertoe bij dat giswerk wordt vermeden, dat foutieve veronderstellingen of stereotypieën minder invloed hebben en dat elementen met een relatieve predictieve waarde niet uit het oog verloren worden.

Het is duidelijk dat risico's maar correct kunnen worden ingeschat, wanneer de magistratuur beschikt over voldoende en kwaliteitsvolle informatie.

Magistraten zijn daarvoor afhankelijk van externen, zoals de politie, gerechtsdeskundigen, gespecialiseerde diensten die zedendelinquenten begeleiden, justitieassistenten. Een grondig audiovisueel verhoor neemt meer tijd in beslag dan het bondig afnemen van een verklaring. Een grondige psychiatrische expertise met voldoende observatiemomenten vergt uiteraard ook tijd en heeft een kostprijs. De magistraten die deze specialisten ruime of afgebakende opdrachten geven, moeten dus ook de afweging maken óf en in welke mate de tijdsinvestering een meerwaarde biedt. Bovendien moet ook de beschikbaarheid/capaciteit van deze externen in rekening gebracht worden. Wanneer de politie op een bepaald ogenblik kampt met een tekort aan accommodatie en/of personeel om de best mogelijke onderzoekstechnieken toe te passen, of wanneer er onvoldoende gerechtsdeskundigen zijn die op korte termijn de opdracht van een magistraat kunnen uitvoeren, betekent dit natuurlijk dat er minder elementen kunnen verzameld worden om veiligheidsrisico's correct in te schatten.

In het verslag "naar een betere aanpak van seksueel geweld" van 25 april 2019 wees de HRJ op de noodzaak om gedurende de hele keten beroep te (kunnen) doen op goed opgeleide en gespecialiseerde personen. De HRJ merkte onder meer op dat de problematiek van de beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerde gerechtsdeskundigen moet opgelost worden. Ook de magistraten die zedenzaken behandelen, zijn best bijzonder goed opgeleid en vertrouwd met alle aspecten. Multidisciplinariteit is aan te bevelen.

Een aanklappende opvolging door de justitie-assistent en een uitgebreide verslaggeving aan de magistratuur veronderstelt ook dat zij beschikken over voldoende mogelijkheden en middelen. Dat is een bevoegdheid van de gemeenschappen.

Ook justitieassistenten zijn afhankelijk van de informatie die zij kunnen en mogen uitwisselen met anderen. Moeilijkheden bij het uitwisselen van informatie tussen hulpverlenende en adviserende diensten en justitieassistenten (en zo ook de magistratuur) betekenen uiteraard dat het inschatten van risico's wordt bemoeilijkt.

Een tekort aan gespecialiseerd therapeutisch aanbod leidt evenzeer tot een verhoogd recidiverisico. Wanneer een gepaste therapie niet kan worden opgestart om praktische redenen of omdat voor bepaalde doelgroepen er voornog geen behandeling bestaat, of wanneer tekorten leiden tot lange wachtlijsten, hoeft het niet te verbazen dat de kans op een nieuw veiligheidsprobleem reëel is.

Het ter inlichting voegen van vroegere (geseponeerde) dossiers of beslissingen had mogelijk meer licht kunnen werpen op de persoonlijkheid van Steve Bakelmans (zie ook p. 13). De aangestelde expert had deze informatie dan mee in ogenschouw kunnen nemen. Uitgebreidere inlichtingen over eerdere veroordelingen (over zedenzaken of zaken waarbij fysiek geweld aan te pas kwam) en het verloop van de strafuitvoering (zie ook hoger p. 12 over de opsluitingsfiche) zijn nuttig om risico's beter te kunnen inschatten.

De HRJ hield inmiddels een tweede rondetafelgesprek met verschillende experts om de aanpak van seksueel geweld nog verder te verfijnen en zal binnen afzienbare tijd concrete aanbevelingen doen naar de verschillende overheden en de rechterlijke organisatie.

8. Initiatieven van de gerechtelijke actoren na de rechtszaak

Dit onderzoek leert dat ook op het parket en de zetel in Antwerpen het bewustzijn gegroeid is om seksueel geweld beter aan te pakken.

Het parket uitte de intentie om meer met andere sectoren te gaan samenwerken, om zo na te gaan hoe ze bepaalde verslagen moeten lezen, interpreteren, enz. zonder zich blind te staren op technische informatie (DNA, SAS, ...). Het parket wil zo met bepaalde informatie leren omgaan en op een correcte manier streven naar een juiste mindset in deze dossiers.

Men wenst de instrumenten voor risico-inschatting voor potentiële zedendelinquenten die het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen heeft ontwikkeld, te implementeren in onder meer de projecten van het parket.

Ook de rechtbank onderzoekt of en hoe onderzoeksrechters en correctionele rechters zich meer zouden kunnen specialiseren, en hoe de problematiek breder in de organisatie kan ingepast worden.

Zowel binnen het parket als in de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen is er momenteel aandacht voor opleiding inzake de aanpak van seksueel geweld.

De eerste voorzitter van het hof van beroep heeft laten weten dat men zich voorneemt om zedenzaken voortaan vooral door één kamer te laten berechten.

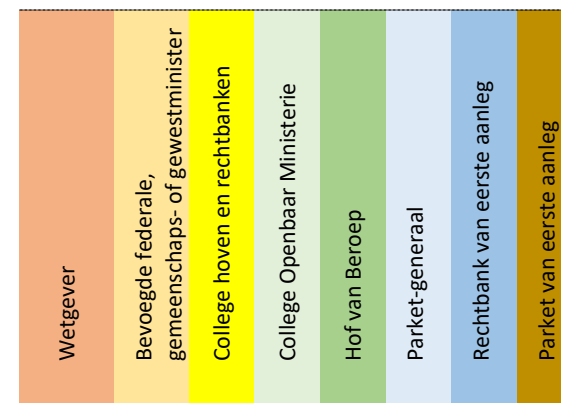
De HRJ juicht dit verhoogd bewustzijn toe. Dat neemt niet weg dat er nog een hele weg te gaan is. De HRJ voegt bij dit rapport de aanbevelingen uit het verslag “naar een betere aanpak van seksueel geweld” van 25 april 2019 met de oproep om de aanbevelingen in dat verslag in de praktijk om te zetten.

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister	College hoven en rechtbanken	College Openbaar Ministerie	Hof van Beroep	Parket-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parket van eerste aanleg
--	----------	--	------------------------------	-----------------------------	----------------	-----------------	-----------------------------	--------------------------

7. Ga in elk strafdossier na of het met een opsluitingsfiche vervolledigd moet worden wanneer de beklaagde reeds in detentie heeft gezeten.
8. Herbekijk de huidige vorm van de opsluitingsfiche. Maak ze volledig, meer leesbaar en begrijpelijk.
9. Herzie en promoot het gebruik van het standaardformulier “Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep” en de communicatie hieromtrent, rekening houdend met een dynamisch prioriteitenbeleid en ketenbewustzijn.
10. Laat de door het openbaar ministerie gevorderde straf op het zittingsblad acteren.

C. Organisatie en dienstregeling.

11. Voorzie in de mogelijkheid dat magistraten uit burgerlijke kamers kunnen zetelen in correctionele kamers. Stimuleer daartoe vooraf opleidingen, het opbouwen van ervaring en intervisie.
12. Vermijd een andere samenstelling van de zetel die oordeelt over de grond van de zaak en de zetel die oordeelt over de onmiddellijke aanhouding.
13. Vermijd het sluiten van kamers en wees bewust van de risico's die hieraan verbonden zijn.
- a) Vermijd het sluiten van kamers zoveel mogelijk.

- b) Wanneer een kamer toch wordt gesloten:
- moet in onderling overleg tussen het hof van beroep en het parket-generaal worden nagegaan wat de concrete gevolgen zijn voor de op deze kamer reeds vastgestelde en nog vast te stellen dossiers;
 - screen deze zaken ook op risico's en prioriteiten (verjaring, procedurele problemen, gevaar voor de openbare veiligheid, enz.).
- c) Herverdeel de zaken over andere correctionele kamers.

D. Behandeltermijnen

- 14.** Beheer ook in hoger beroep de behandeltermijnen in strafzaken op een ketengerichte manier en monitor op afwijkingen
- a) Houdt de behandeltermijnen zo kort mogelijk en zorg ervoor dat de totale behandeltermijn vanaf de ontvangst van dossier waartegen hoger beroep is aangetekend tot de uitspraak van het arrest de termijn van één jaar niet overschrijdt.
- b) Stel voor iedere fase van de procedure concrete en duidelijke doelstellingen voor de behandeltermijnen. Het parket-generaal en het hof van beroep maken hierover afspraken en stellen hun doelstellingen op elkaar af.

Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister	College hoven en rechtbanken	College Openbaar Ministerie	Hof van Beroep	Parket-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parket van eerste aanleg
----------	--	------------------------------	-----------------------------	----------------	-----------------	-----------------------------	--------------------------

- c) Communiceer deze doelstellingen binnen de organisatie en zie er op toe dat deze door iedereen gekend zijn.
- d) Zorg ervoor dat de behandeltermijnen binnen de vooropgestelde termijnen blijven
- e) Organiseer de monitoring van de behandeltermijnen zo dat individuele dossiers waarvan de behandeltermijn afwijkt van de doelstelling tijdig worden opgemerkt. Ga na wat de oorzaak is van de afwijking en neem maatregelen indien nodig.
- f) Evalueer deze doelstellingen regelmatig, stuur bij en overleg indien nodig

15. Vermijd dat strafzaken voor een onbepaalde termijn worden uitgesteld.

E. Investeringen

16. Breidt het aanbod uit van diensten gespecialiseerd in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten.
17. Zorg voor een goede begeleiding van gedetineerden met het oog op re-integratie in de maatschappij.
18. Zorg dat vertrekkende magistraten onmiddellijk vervangen worden.

F. Seksueel geweld	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister	College hoven en rechtbanken	College Openbaar Ministerie	Hof van Beroep	Parket-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parket van eerste aanleg
19. Heb aandacht voor de behandeling van zaken van seksueel geweld. Zet de aanbevelingen uit het verslag “naar een betere aanpak van seksueel geweld” van 25 april 2019 om in de praktijk..	■	■	■	■	■	■	■	■
20. Zorg ervoor dat artikel 35§6 van de wet op de voorlopige hechtenis beter toegepast en nageleefd kan worden in de onderzoeksgerechten.	■						■	
21. Bevorder het wetenschappelijk onderzoek naar en gebruik geschikte risicotaxatie-instrumenten.	■	■						

10. Besluit

De moord op Julie Van Espen waarvan Steve Bakelmans verdacht wordt, heeft veel maatschappelijke beroering gewekt. De verdachte was, na vorige feiten van verkrachting en diefstal met geweld, in vrijheid gesteld in afwachting van zijn proces in hoger beroep. Hij was in eerste aanleg veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf maar werd niet onmiddellijk aangehouden.

De Hoge Raad voor de Justitie heeft onderzocht “op welke manier het gerecht met het dossier van Steve Bakelmans is omgegaan”.

De behandeling in eerste aanleg heeft geen nodeloze of moeilijk te verklaren vertragingen gekend. De HRJ betreurt echter dat er slechts een beperkte risico-taxatie is gebeurd. Het is ook jammer dat bij de vrijlating eerder standaardvoorwaarden dan voorwaarden op maat werden opgelegd, en dat deze maar voor een zeer beperkte tijd van toepassing zijn geweest. De naleving van deze voorwaarden werd enkel op formele wijze opgevolgd. De beslissing om de onmiddellijke aanhouding niet te bevelen kan verwonderen, maar het recidivegevaar was toen geen wettelijke grond om de onmiddellijke aanhouding te bevelen.

De lange doorlooptijd op het niveau van beroep is een disfunctie. Geen van de actoren in hoger beroep heeft de zaak behandeld binnen de termijn die zij zelf nastreven, en er werd geen prioritaire behandeling aan gegeven. Er was te weinig overleg tussen het parket-generaal en het hof van beroep over het zittingsmanagement van de kamer C2 en het voornemen om de kamer te sluiten. Het verdient aanbeveling kamers niet te sluiten en naar andere oplossingen te zoeken, binnen de beperkte marges die het gevolg zijn van de besparingen binnen justitie. De dossiers van een op non-actief gestelde kamer moeten hoe dan ook worden herverdeeld over andere kamers, minstens moet men een screening uitvoeren om te kijken of er prioritaire dossiers bij zijn.

Het is duidelijk dat de strafprocedure helemaal afgerond had kunnen zijn voor de feiten van 4 mei 2019 als de tijd die men heeft genomen om de zaak te behandelen niet zo lang was geweest.

Men moet een dossier ook zo opbouwen dat het alle informatie bevat die nuttig is voor alle volgende partners in de keten.

De tragiek van het gewelddadig overlijden van Julie Van Espen verplicht iedereen om de gebeurtenissen in een breder perspectief te bekijken. Het bijzonder onderzoek dat de HRJ heeft gevoerd, bevestigt vooral de nood aan een verhoogd bewustzijn bij alle partners in de strafrechtsketen en aan meer aandacht en zorg die dossiers van seksueel geweld vereisen, meer specialisatie bij alle ketenpartners, een kwalitatieve risicotaxatie en een voldoende aanbod van externe expertise, opvolging en behandeling in gevallen van seksueel geweld. Deze noodzaak heeft ertoe geleid dat de HRJ aanbevelingen aan verschillende overheden heeft geformuleerd.

11. Bijlagen

11.1 Motivering van de strafmaat door het hof van beroep te Antwerpen in de zaak Steve Bakelmans (arrest van 26 juni 2019 – Rolnummer 2017/CO/824)

15. *De straftoemeting moet worden bepaald gelet op de aard en de objectieve ernst van de bewezen verklaarde feiten vervat onder deze tenlasteleggingen, de begeleidende omstandigheden en de persoonlijkheid van de beklaagde. De straftoemeting moet niet enkel de vergeldingsbehoefte dienen, maar ook de preventie. De op te leggen straf moet dan ook van aard zijn de beklaagde ervan te weerhouden zich in de toekomst nog aan dergelijke feiten schuldig te maken.*

16. *De door de beklaagde gepleegde feiten zijn uitermate ernstig, meer in het bijzonder gelet op de driestheid en de agressiviteit waarmee hij handelde. Beklaagde zag er geen graten in om 's nachts het appartement van zijn ex-vriendin binnen te dringen, waarna hij haar in de slaapkamer verraste en op gewelddadige wijze verkrachtte. Het hof tilt bijzonder zwaar aan het buitensporig geweld dat door beklaagde werd gehanteerd opzichtens zijn slachtoffer. Beklaagde streefde op nietsontziende en impulsieve wijze enkel de bevrediging van zijn seksuele behoeften na en had op geen enkel moment oog voor de traumatische impact van de door hem gestelde daden. Dergelijk gewelddadig zedelijk wangedrag duidt niet alleen op een sterk vervaagd seksueel normbesef, maar ook op een totaal gebrek aan respect voor de fysieke en psychische integriteit van zijn slachtoffer. Uit de feiten spreekt een totale minachting voor de vrouw in het algemeen en voor zijn slachtoffer in het bijzonder.*

Het gegeven dat beklaagde naderhand de portefeuille van zijn slachtoffer onvreemdde getuigt bovendien van een totaal gebrek respect voor andermans eigendom en illustreert op treffende wijze de totale normvervaging in hoofde van beklaagde.

17. *De talrijke strafrechtelijke voorgaanden blijkens dewelke de 49-jarige beklaagde wegens o.m. verkeersinbreuken (o.m. vluchtmisdrijf), vermogensdelicten (diefstallen door middel van braak, inklimming of valse sleutels), feiten van belaging/bedreigingen en zedenfeiten (vonnis van de correctionele rechtbank van Antwerpen van 26 oktober 2004) werd veroordeeld, getuigen van diens hardleersheid en criminele ingesteldheid. Het feit dat beklaagde in het verleden reeds voor soortgelijke feiten van verkrachting werd veroordeeld toont aan dat hij geen lessen heeft getrokken en uitermate gevaarlijk blijft.*

18. *De aangestelde gerechtsdeskundige dr. D. weerhoudt in hoofde van beklaagde vooral aanwijzingen van een gemengde antisociale en narcistische persoonlijkheidsstoornis, waardoor hij gevoelig is voor narcistische krenking. Er is ook sprake van sociale vervreemding en een empathisch vermogen dat te kort schiet. Er wordt evenwel geen geestesstoornis weerhouden die zijn oordeelsvermogen of de controle over zijn daden heeft teniet gedaan of ernstig heeft aangetast. De deskundige stelt ook 'De niet optimale frustratietolerantie kan echter een belangrijk drempelverlagend effect hebben waardoor de kwaliteit van de zelfbeheersing drastisch daalt en de kans op een (agressieve) impulsdoorbraak gevoelig toeneemt' (zie p. 11 en 12 van het deskundigenverslag van 6 januari 2017).*

19. *De besluitvorming van deskundige dr. D., waarin wordt gesteld dat een ambulante psychotherapeutische behandeling zich opdringt, 'waarbij wordt gefocust op de persoonlijkheidsaspecten van beklaagde en de manier van omgaan met afwijzing', wordt door het hof evenwel niet bijgetreden. Hetzelfde geldt ook voor de beschouwingen van de door beklaagde geconsulteerde dr. N., die werden uitgewerkt in diverse bijgebrachte verslagen (zie stukkenbundel), en voor de inhoud van het evolutieverslag (in het kader van de vrijheid onder voorwaarden) van de justitie-assistente van 7 april 2017. In acht genomen de aard en de zwaarwichtigheid van de bewezen verklaarde feiten en de traumatische impact ervan, alsook rekening houdende met het strafverleden van beklaagde, dringt zich in het belang van de bescherming van de maatschappij een effectieve en substantiële bestraffing op, teneinde aan het recidiverend gedrag voor een maximale periode een halt toe te roepen. Het lijdt geen twijfel dat de in hoofde van beklaagde bewezen verklaarde feiten getuigen van een criminele en uiterst gevaarlijke geestesgesteldheid waartegen de maatschappij moet worden*

beschermd. Het toekennen van de gunst van het probatie-uitstel is in casu, in weerwil van de besluitvorming van deskundige dr. D. en de inhoud van de door de verdediging bijgebrachte verslaggeving van dr. N., niet aan de orde. De hierna bepaalde substantiële gevangenisstraf komt noodzakelijk voor. Deze dient niet enkel adequater de vergeldingsbehoefte, maar draagt ook meer bij tot de preventie.

20. Verder dient beklaagde, conform artikel 378 van het Strafwetboek, gelet op de aard en de grote ernst van de bewezen verklaarde feiten en met het oog op de individuele en algemene preventie, ontzet te worden uit de rechten bedoeld in artikel 31, eerste lid Strafwetboek voor een duur van tien jaar, zoals hierna bepaald. De duur van deze termijn heeft tot doel een maximale preventie te bekomen.

21. Het is tevens noodzakelijk, gelet op de aard en de bijzondere ernst van de bewezen verklaarde feiten en het blijktens zijn strafverleden steeds weerkerende delictueel gedrag, met het oog op de bescherming van de maatschappij, om beklaagde ter beschikking te stellen van de strafuitvoeringsrechtbank voor een termijn van tien jaar. De duur van deze termijn heeft tot doel een passende preventie te bekomen.

11.2. Uittreksel uit het verslag van het bijzonder onderzoek voorrecht van rechtsmacht in het kader van het dossier Jonathan Jacob

Aanbevelingen dossierbeheer

Aan wetgever, uitvoerende macht en colleges (parket en zetel) wordt aanbevolen om:

- 02/01** De modernisering en digitalisering van het dossierbeheer binnen de rechterlijke organisatie te bevorderen en te faciliteren en om het systeem te enten op de actuele noden van de rechterlijke organisatie met oog voor de volledige keten (politiediensten, gevangnissen, enz.).

Aan parket en sectie onderzoek van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen wordt aanbevolen om:

- 02/02** Een interne beheersingssysteem te implementeren.
- 02/03** Een gestructureerd plan voor documentenbeheer te maken dat afgestemd is op het algemeen strategisch plan.
- 02/04** Doelstellingen voor documentenbeheer op te stellen.
- 02/05** Te voorzien in een risicoanalyse in het kader van dossierbeheer.
- 02/06** Duidelijk te bepalen hoe lang, hoe en waar registers dienen bijgehouden te worden.
- 02/07** Het gebruik van de functies van de huidige applicaties te proberen optimaliseren.
- 02/08** Te onderzoeken hoe de verschillende computerapplicaties van de sectie onderzoek en het parket beter op elkaar afgestemd kunnen worden.
- 02/09** Een transparant, effectief en uniform registratie- en monitoringssysteem voor dossiers te ontwikkelen.
- 02/10** De samenwerking voor dossierbeheer tussen parket en de sectie onderzoek te intensifiëren en dit met het oog op het uniformiseren van het dossierbeheer.
- 02/11** Dossiers dienen op ieder ogenblik een up-to-date inventaris hebben.
- 02/12** Te zorgen voor aangepast toezicht bij de inzage van dossiers.
- 02/13** Te zorgen voor een aangepast transport van de dossiers zodat het risico op verlies of schade van dossiers wordt beheerst.
- 02/14** De aandacht voor goed dossierbeheer en risicobewustzijn te stimuleren en om het ketendenken en samenwerking te bevorderen.

